

DOMOVINA

Glavna uredništvo
100 Ljubljana.

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Prešernova ulica 54
Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva cesta 16, Telefon 72

Izhaja vsak petek.

Naročnina: Četrletno Din 7-50, polletno Din 15.—
celoletno Din 30.—

K nazadovanju klerikalcev pri občinskih volitvah mariborske oblasti

Demokratski glasovi so znatno napredovali

Klerikalno kričanje, da so njihove postojanke v mariborski oblasti trdne, se je izkazalo samo kot poskus, še v zadnjem hipu premočit omahljivce z glasnim ropotom. Številke, ki nam jih v mariborski oblasti nudijo občinske volitve, ki so se vršile v nedeljo, povedo, da vse klerikalne klevete, napolzevanje, laži in hujskanje proti naprednjakom, zlasti proti demokratom, ni vravnovesilo opasno se zibajoče klerikalne barke.

Seveda ne trdimo, da so te volitve klerikalce končno vrgle. V večini so klerikalci še ostali, toda njihovi glasovi so napram lantskim skupščinskim volitvam ogromno padli, nasprotno pa so se močno pomnožili glasovi naprednih strank, predvsem demokratov, in to kljub temu, da klerikalno časopisje z najtežimi topovi bombardira baš demokratsko stranko. Nič niso koristile laži, ker laž ima kraške noge, v našem ljudstvu se vedno bolj utrjuje zaupanje v demokratsko stranko, ki se bori za svoje ideale, za edinstvo države in naroda, vedno z enako silo in z vso doslednostjo. Ni se naša stranka nikdar ravnala po vetru, ni prelomila svojega programa in ni navajala ljudske nezadovoljnosti na svoj mlin.

Marsikaj bi bilo ugodnejše za povečanje števila naših glasov, če bi uganjali demagogijo, zatajili svoj program in ustregli nedvednim ljudskim množicam s praznimi sleparskimi obljubami. Nismo hoteli izkoristiti politične nezrelosti našega ljudstva, temveč smo krepko stopali naprej po začrtani poti, da polagoma dokažemo ljudem, da je edino naš program tak, ki more rešiti državo in narod iz današnje neurejenosti ter ga dovesti na pot, ki bo vedla v blagostanje. Naša stranka je tudi edina v državi, ki najodločnejše zastopa načelo enakosti in bratstva med sloji in plemeni.

Bili smo vedno prepričani, da mora prej ali slej pokazati naša doslednost uspeh. Občinske volitve v Ljubljani in mariborski oblasti ga nedvomno prikazujejo. Naše ljudstvo, ki je bilo od klerikalcev in njihovih obljub že prej in od zadnjih skupščinskih volitev ponovno grdo osleparjeno, danes več ne naseda v tako veliki meri obljubam ter ostudnim in nesramnim gonjam klerikalnega časopisja. Jasno vidimo, da se v ljudstvu vzbuja čut poštenosti in dostojnosti ter gnus pred sleparskimi in banditskimi metodami,

ki jih uporabljajo klerikalci napram političnim nasprotnikom.

Najtrdnjše naše postojanke so kakor v ljubljanski tako tudi v mariborski oblasti trgi in večje vasi, ki jih žar svobode in napredka najlaže dosegal. Odročne in hribovske vasi, kjer živi sebi in farovžu prepuščeno ljudstvo, so ostale klerikalne. V mnogih krajih, ki imajo še sicer klerikalne večine, so napredne stranke že močno zrahljale klerikalne verige.

Mi verujemo v nadaljni napredek, in baš sedaj, ko so klerikalci v vladi, se bo število naših pristašev pomnožilo, kajti sedaj se bo najjasneje izkazalo, da nam klerikalci v vladi ne bodo prinesli nikakih koristi. Sedaj se bo še posebno videlo, da so bile vse klerikalne obljube ob priliki lantskih skupščinskih volitev le sleparski agitacijski lim za nepoučeno ljudstvo. Ne smemo pozabiti, da so nam klerikalci obljubljali lani avtonomijo kot raj na zemlji, davčne olajšave, znižane cene, službovanje naših fantov v Sloveniji in še druge take sladke stvarci. Če kedaj, morejo pač le sedaj, ko so v vladi, izpolniti vse obetanje.

Klerikalna sleparska politika bo sedaj doživljala hude krče, ki bodo prišli do izdatnega izraza do novih volitev, pri katerih bo prvi večji obračun s stranko, ki kakor mora leži na naši lepi Sloveniji in ji sesa kri.

Politični pregled

Najvažnejši politični dogodek pri nas v zadnjem času je

Radičev povratek v Zagreb,

ki je vzbudil splošno zanimanje vse politične javnosti. Po dolgem potikanju po Londonu, Dunaju in Moskvi se vrača Radič v domovino, kakor bi hotel reči: Povsod je dobro, ali doma je vendar najboljšje. — Ako se je vrnil kot skesan sin, potem je dobro, ali podoba je, da se vrača samo zato, ker nikjer v Evropi ni našel razumevanja za svojo zmešano politiko. Sicer mu tega nikjer niso rekli naravnost v obraz, ampak povsod — posebno v Londonu — so mu dali čutiti, da jim ni čisto nič prav, da jih nadleguje s svojo neprijetno navzočnostjo. Na Dunaju so mu celo naravnost rekli, da mu ne dovolijo nadaljnega bivanja tam. Bomo videli, kaj bo

sedaj delal doma, ko je njegova stranka postala vladna.

Nova vlada se obnaša prav slabo. Ne govorimo tega iz kake strankarske zagrizenosti, ker strankarsko zagrizenost prepuščamo mirno klerikalcem, temveč povemo to zato, ker moramo svoje čitatelje pravilno obvestiti o dogodkih. Nekaj se je že pokazalo: da stranke, ki nimajo v svojih političnih pogledih nič skupnega, ne morejo nič skupnega delati. — Govorili so o sporazumu, v resnici pa

v novi vladi ni sporazuma,

kar se je pokazalo takoj pri vladni izjavi pred narodno skupščino. V takih izjavah pove vsaka vlada svoje nazore o splošnih političnih in gospodarskih vprašanjih v državi, nova vlada je pa nekaj zmelela, kar ni imelo niti repa niti glave. Na vprašanja, ki stojijo na dnevnem redu, ni niti besedice črhnila. To je v prvi vrsti vprašanje ustave, ki ga nova vlada sploh ni omenila v svoji izjavi iz čisto enostavnega razloga, ker ima vsaka stranka v vladi svoje posebne nazore o tem vprašanju in se niso mogli sporazumeti. Zato je razprava o vladni izjavi bila izredno živahna. Posebno samostojni demokrati, med temi Svetozar Pribičević, so v lepih govorih očitali vladi najzrazličnejše napake. Kratko življenje je usojeno taki vladi. Ker so med posameznimi ministri tako različni politični nazori, je dolga vlada nemogoča.

Končna razmejitve med našo državo in Italijo se je izredno dolgo zavlačevala, ker so bili Italijani tako zemlje lačni, da so se vpirali pri vsakem kvadratnem metru zemlje, in to samo zato, ker se nas bojijo in bi imeli radi vojaško čim bolj varno mejo. Na koncu je postal položaj že nevzdržen. Obmejno ljudstvo je silno trpelo radi tega, ker je imelo hiše na naši, zemljo pa na nasprotni strani. Končno so tudi Italijani uvideli, da vsega ne morejo dobiti, kar bi hoteli, in prišlo je do hitrejše

razmejitve z Italijo,

ki je odnehala v dveh točkah: na Triglavu, katerega vrh ostane naš, in pri Cerkniskem jezeru, kjer se je meja pomaknila na našo korist. Samo v krajih okoli Planine še ni dosežen sporazum. O tem se bo razpravljalo direktno med našo in med italijansko vlado, ker se naša in italijanska razmejitvena komisija nista mogli sporazumeti. In ravno okrog Planine in Hotedršice je spor najostrejši, ker je ljudstvo zelo prizadeto po slabi meji. Upati je, da se doseže sporazum tudi na tem delu meje, da obmejno prebivalstvo ne bo več moteno pri delu na lastnem polju.

V naši vzhodni sosedni Bolgarski so nemir še vedno na dnevnem redu in splošno se misli, da bo prišlo do ponovnega prevrata.

Bolgarska vlada je tako nasilna,

da je ljudstvo ne more prenašati in se upira, ker bi si rado zboljšalo položaj. Danes se nihče v Evropi ne bi začudil, ako bi prišel nenadoma glas, da je na Bolgarskem upor uspel, ker je vlada tudi prešlaba, da bi se mogla vzdržati na površju. S padcem sedanje bolgarske vlade bi nastali med našo državo in Bolgarsko takoj prijateljski odnosi, ki jih sedanja vlada moti, ker bi se rada polastila naše zemlje na jugu države. Čas bi že bil, da bi se Bolgari sprijaznili s koncem vojne in priznali, da niso imeli prav. Saj bolgarsko ljudstvo bi hotelo živeti z nami v prijateljstvu, ali vlada Cankova je repomirljiva.

Dopisi

RIBNICA. Pri občinskih volitvah je dobila SLS 320 glasov (15 odbornikov), napredna lista pa 229 glasov (10 odbornikov). Napram skupščinskimi volitvam so padli klerikalci za 51 glasov, a naprednjaki napredovali za 52 glasov. Še en juriš in klerikalci — so v Ribnici bili.

GORENJA VAS PRI RIBNICI. Na brezvestne in lažnive čenče iz Ribnice, ki jih opetovano objavlja «Slovenec», vsak teden pa gotovo še «Domoljub» pod moralično odgovornostjo ljubljanskega škofa, ne bom odgovarjal na dolgo in široko. Izbruhi podlih duš so tako nizkotni, da je njihov učinek na poštene ljudi ničev. Le radi karakterizacije morale, ki je zavlada v najvišjih klerikalnih cerkvenih krogih, moram zabeležiti eno najbolj kričočih klevet, iznešeno v «Domoljubu» iz Ribnice v št. 30, ki se glasi

doslovno: «Ta človek, bivši klerikalec, za tem socialist in komunist, sedaj poln hvale za dr. Sušteršiča in priganjač za liberalno stranko, ki goljufa ljudi za razne podpise itd.» Ker jih nikdar ni sram, tudi ne morem pričakovati, da jih vsaj nekoliko zapeče kosmata vest pri misli na peklensko delo, ki ga vršijo s tem, da kradejo čast ljudem vsevprek, skrivajoč se pri tem zlobnem delu za poslansko imuniteto odgovornih urednikov. Za gorenjo laž, da sem bil komunist in da goljufam ljudi za razne podpise ter sploh za obrekovanja in natolcevanja v njihovih cunjah, naj mi nudijo gospodje farovski dopisniki priliko, da jih tiram pred sodišče. Ako so možje, ki si upajo zagovarjati svoje trditve, naj stopijo izza hrbta odgovornega urednika. Če mi dokaže kaka skisana farovška glava, da sem bil kdaj komunist, mu takoj prepisem celo svoje skromno neobremenjeno nepremično premoženje. Ako je pa dopisniku-popotniku iz Ribnice, ki pobira za menoj po ribniški dolini 10 kg težko točo in nosi po vaseh tisočake za plačilo škode po toči (seveda s prazno malho) ter njegovemu bivšemu velikemu sovražniku drago, da se snidemo zopet na agitacijskem potovanju za občinske volitve, naj mi javita kraj, dan in uro, ravno tako v primeru, ko bosta šla prisluškovat krog raznih gostiln, da vem pripraviti, če ne bo padala ravno takrat toča na njune blagoslovljene butice, tudi golido, da poškopim njuna žegnana in pobožna trupla. Ako trčino skupaj na potovanju, sem pripravljen gospodom postreči tudi z brezplačnim prigrizkom, pijačo in s tobakom, da bo tako enkrat zastoj napolnjena nenasitna bisaga do vrha in ne bo jamral gospod Janez, da mora iz svojega plačevati ceho za duhovne o priliki agitacije in izplačevanja škode po toči — to se pravi agitaciji za občinske volitve. Prihodnjič pa na svidenje,

gospodje, pri Semenčevih, kjer lete po zraku zausnice med duhovnimi sobrati, da jih mora miriti celo bivši gospod poslanec Lovšin z Jurjevice in prestrezati, da katera ne pade po kaki blagoslovljeni glavi. Ker dopisnik «Domoljuba» tudi trdi, da sem poln hvale za g. dr. Sušteršiča, povem naravnost, da dopisnik ni vreden, da bi mu odvezal jermene na njegovih čevljih. Pri tej priliki svetujem dopisniku, naj večkrat prebere dopis z dežele v «Ljudskem tedniku» št. 30, da s ga bo dobro zapomnil in bo posnel iz nje ga, zakaj tako besne fanatiki SLS. po cunjah «Slovenca» in «Domoljuba» ter zakaj se jih ljudstvo otresa in boji bolj kot indijske kuge. Ker pa imam ravno sedaj prav veliko dela z občinskimi volitvami itd., pripominjam končno in javljam duhovski gosposki, da bom lahko začel z odkidavanjem raznega gnoja in nesnage po farovžih ter njihovih zavodih takoj po Veliki maši. Do takrat naj počakajo, ker ne maram vleči plače po krivem, kakor se mi to očita od ljudi, ki prisluškujejo in voglarijo v poznih nočnih urah po raznih barih, parlamentih, Ulčarju, Cenetu, Štefenjaku itd., potem pa v spovednicah spe spanje pravičnega. Torej na svidenje v kratkem! — Alojzij Klavs.

REČICA PRI LAŠKEM. Na skrajnem koncu naše doline prav gori pod Kalom je prišel neki mož na misel, da bi bilo dobro imeti postranski zaslužek — občutil je krajevno potrebo gostilne. V ta namen je postavil leseno bajto ter prosil za koncesijo. Vršil se je že komisionalni ogled in možak pravi, da je siguren uspeha, ker — no, pa to bomo povedali šele, ko bo srezko poglavarstvo v Laškem o tem odločilo. V naši dolini je sedem ali osem gostiln, ki nas zadosino za lagajo z alkoholom, proti kateremu vodi duhovnik Kalan sveto vojsko. Bog ve, če bo svojo vojsko naslopil tudi v tem primeru. Če mu gremo na roko, moramo pripomniti,

Grob v gozdu

Povest iz prošlih časov. Spisal Soteščan.

Zaradi tega se je majorke pollašal grozen obup. Na vse štiri je hotela izliti svoj divji srd in po dolgem času se ji je zazdelo, da je našla pripravno pot.

«Pavla!» je poklicala nekega jutra svojo izkušeno prijateljico. «Pavla, pridi in poslušaj!»

«Pridem,» se ji je bližala pretkana služkinja. Nobene pokorščine ni kazalo njeno zagorelo obličje, čigar slednja poteza pa je razodevala navihanost in škodoželjnost.

«Pavla,» je ponovila majorka in priso se ji dvigale v navideznem razburjenju. «Pavla, odslavljam te iz službe.»

Pavla je pobledele. Ali je prav razumela? «Tako? Izpoditi me hočete!» se je čudila s tresočim glasom.

«Da, da!» se je majorka radovala parjenosti, ki jo je služkinji prizadelo njeno sporočilo. Privoščila ji je nekoliko strahu — vzlic njeni vdanosti. Nesreča drugih jo je zabavala.

Minilo je nekaj dolgih hipov, preden je Pavla našla primeren zagovor. Gospa je zadovoljno opazovala njeno zadrego; potrebno se ji je zdelo nekoliko priprave na važno zadevo, katero ji namerava poveriti,

«Pa kaj sem vam storila?» je ponižno jecljala pred majorko. «S čim utemeljete svojo odpoved?»

«Z ničimer!» ji je odgovorila majorka, navidezno nejevoljna, ter umaknila pogled.

«Torej?» Pavla se je razkoračila in peklensko so ji žarele oči.

Gospo je oplašil ta pogled. Brž se ji je nasmehnila, vedoč, da se ji ne sme zameriti, če hoče doseči svoj namen. Zato je naenkrat opustila šalo ter je pokazala pravo barvo.

«Dušica, moram te odsloviti.» — Glas majorke je bil zopet navaden, nasmeh prekanjen in pogled čez mero ljubezniv.

«Pa zakaj me morate odsloviti?» je vpraševala dekla v skrbeh, da je majorki opešal razum.

«Zato, ker si rojena za nekaj višjega,» jo je povzdignila majorka. Zdaj šele je postala zopet navadno bitje in Pavla je spoznala, da je majorka Purman pri polni zavesti, bolj kot je bila kdaj v življenju.

Služkinja si je oddahnila, videč, da ima gospa zopet nekaj posebnega na svojem srou.

«Prišla sem do sklepa, kako bom uničila glavarja in njegovo družino,» je razlagala majorka. «Pravkar spočeta misel pa zahteva krepke izvedbe. O, da bi se mi posrečilo, da bi se nama posrečilo, Pavla!»

«Nama, pravite? Nama?»

«Pavla! Ne odpuščam te iz službe zavoljo kakega vzroka; veš, da brez tebe ne morem živeti in prav zato te prosim: pojdi ter mi pomagaj izvesti načrt!»

«Kakšen načrt? Gospa majorka, vse sem pripravljena storiti sebi in vam na ljubo.»

«Vem in zaupam ti, Pavla. Toda moj načrt je težak, menda najtežji med dosedanji načrti; a čakajo te moja hvala, priznanje in bogata nagrada.»

«Dobro, gospa majorka; za plačilo sem vam vedno na razpolago.»

«Izborno, dragica! Tedaj si poišči službe v glavarjevi palači.»

Sobarica je osupnila. «Sedaj vas razumem... Ali pa tudi veste, da bom sprejeta?»

«Poskusiti moraš!»

«Gospa Amalija, kakor veste, nima obilo poslov...»

«Vem, Pavla, vem!»

«Večkrat celo kuha sama in hči ji pomaga.»

«Vem, vem!»

«In družabnice tudi nima.»

«Vem.»

«Edina tuja ženska, ki pride v njeno bližino, je Justina, njena nekdanja učiteljica.»

«Tudi to vem.»

«No, in tedaj?...»

da včasih obrtna oblast ni kolavdirala lese-
nih bajt za gostilne. Seveda danes je to dru-
gače, ko vladajo v naši državi Turki in naši
duhovniki.

ČRNI PTIČ.

(Trevelska popevka.)

Je črni ptič se z nami ravsäl
in s svojim kljunom nas je kavsäl.
Nas zmerjal je, razdor sejal,
bahavo nam pövsod lagäl.

V pomoč si zbral je pomočnika,
ki vseh je pivcev naših dika.
Tako sta s skupnimi močmi
nam kriti skusila öči.

Nasilja malo in pa biča,
a mi pregledali smo ptiča.
Se dvignila je meglica
in solnce nam pokazala.

Carobne kroglice volilne
so vrgle zatiralce silne.
Objela vas je črna noč,
vaš bič je zgubil svojo moč.

Svoje glavnež.

LAŠKO. Neki tukajšnji pek, ki se je pri
zadnjih občinskih volitvah silno izpostavil
za nemškutarje in ki je bil od srezkega po-
glavarstva kaznovan, ker je v tem času ime-
noval Slovence «Windische», prosjači sedaj
okrog Sokola, da bi jemal pecivo za svoje
prireditve od njega. Malo drzna je taka po-
nudba spričo dejstva, da so možaku dru-
gače Slovenci trn v peti!

SV. JEDERT NAD LAŠKIM. Nedostoj-
nost nekaterih klerikalcev tukaj in v bližini
je nepopisna. Glede tega sta pa na prvem
mestu J. in K. Oba skušata kar osebno bla-
liti tukajšnje vodje demokratske stranke. To-
da ker so tu sami pošteni, njuno grdenje
nič ne zaleže. Poleg demokratstva jima je v
želodcu obležala tudi «Domovina». J. je bil

zadnji teden prav vesel in je vzkliknil:
«Hvala Bogu, zdaj bo pa že »Domovina«
ustavljena, ker je Korošec zmagu.» Toda
mož se je zmotil. Nesramnost teh dveh mož
je takšna, da se je že našemu g. župniku za-
čela gnusiti, ker je razsoden mož.

CERŠAK. Vsem volilcem, ki so vrgli v
drugo skrinjico svoje kroglice, kličemo, naj
vztrajajo na tem stališču. Še bodo volitve,
tedaj bo naša moč petkratna! Pozdravljeni,
ki mislite z nami! Naše geslo je pravica in
resnica.

CERŠAK. Čujte, g. urednik, kako so se
pri nas vršile občinske volitve. 100 volilnih
upravičencev je prišlo voliti, okrog 30 jih je
pa izostalo, kar je bilo le nam na škodo. Med
100 volilci je dobila SLS 65 in gospodarsko-
delavska lista 35 glasov. Klerikalni «jogri»
so dosegli to število le s pomočjo nesramnih
laži. Enemu so pravili, da bo novi župan
skopal celi breg, drugega spet so odganjali
od nas, češ, da smo plačani od mariborskih
advokatov. Tako so obdelovali vsakogar, ki
so ga dobili v roke. Na dan volitve je prišel
g. Šmirmaul (SLS) h g. Herzogu (JDS), da
naj strga lepake, koje smo mi prilepili. Dejal
je, da mu je to zapovedal nadučitelj v šent-
ilju g. Košutnik. Ali je to res? Tudi neki
orožnik je prišel v spremstvu g. Šmirmaula
in g. Lipše ter menil, kaj je s temi lepaki.
G. Šmirmaul je dejal, da ima pravico, jih str-
gati, toda si noče nakopati sovraštva. To se
pravi, da se je g. Šmirmaul bal. Prav brihtno
je znil naš priljubljeni g. župan, ki zna samo
tedaj čitati, kadar si polomi svoje «evikarje»;
rekel je, «de mareju bit tauti plekati dulzigla-
ni (kolkovani — je menil), nači ne velaju.
Tauto judnšaula jaz kar ne nucam.» Očka
Rejter, samo toliko Vam povemo, da Vam je
dala «judnšaula» že dosti preglavic. Zdravo!

PRIHOVA PRI KONJICAH. Zadnjič
smo poročali o zelo slabo obiskanem shodu
fantov Marijine družbe. To je bolelo našega

g. župnika tako, da se je prav pošteno raz-
jezil na prižnici nad njuni. Oznanil je zopet
shod in med drugim rekel, češ, ko bi dobil
vsak liter vina in potico, potem bi vsak prišel
rad. Fantje, ki navadno ostanejo bolj zadaj
v cerkvi, pa niso dobro razumeli. Mislili so,
da bodo te reči tudi res dobili. Prišlo jih je
precej takih, ki so bolj kisle pameti in še
baje celo niso vpisani v družbi. Kaj so jim
na shodu povedali, ne vemo, vemo pa, da so
šli zelo razočarani domov. Eden se je izrazil:
«Pri moji duši, klerikalcev so pač same ob-
ljube!»

VELIKA NEDELJA. Uredništvo potrju-
je, da g. Ferdinand Meško, posestnik pri Ve-
liki Nedelji n i niti pisec niti v kakšni zvezi
z dopisom od Velike Nedelje v našem listu
št. 32 z dne 8. t. m. Od g. Meška uredništvo
doslej še sploh ni prejelo nikakega dopisa.

VURBERK. Pri nas je za občinske vo-
litve grmelo. Da bi nas ne bilo strah, zato
smo se zedinili v protiklerikalni blok, ki si
je priboril 9 mandatov napram 8 SLS. O joj,
kaj pa zdaj? O tem pošljemo tudi poročilo.

Kmetijski pouk

PRED RAZDELBO GMAJN.

Naše gmajne so docela zanemarjene. Kjer
bi lahko rastle sama dobra pašna trava in
kjer bi se lahko vse bolj uspešno redila molz-
na in mlada goved, raste malovredna travca
med raznim grmičjem in plevelom. Nihče se
ne briga za čiščenje in oskrbovanje teh pro-
storov. Samo nemarno izrabljanje vidimo po
teh gmajnah, nič drugega. Navadno se izrab-
ljajo ti prostori tudi le od gotovih strank in
prekomerno, ker našenejo na nje več živali,
kakor jim to pripada. Konec je potem najraje
ta, da se pašnik razdeli. Dokler je bila gmajna
skupna last, se ni za njo nič storilo; ko jo pa
razdele, je pa ves prostor naenkrat obdelan,

«Stopnic Amalija menda ne umiva
sama?»

«Potem naj bi jaz?»

«Zakaj pa ne. Veliki možje se ne
sramujejo najnižjega posla, kadar zasle-
dujejo kak zagoneten dogodek. Ti pa se
braniš tega, česar bi se jaz lotila vsak
trenutek, ako bi me ne poznali.»

«Tudi mene poznajo...»

«Seveda, ti in jaz? Nekaj razlike je
vendar med nama. In nazadnje, ali nimaš
umetnih sredstev, ki izpreminjajo zu-
nanjost?»

«Imam jih — za vas; zase jih ne po-
trebujem.»

Majorka je zardela ob drznem od-
govoru; vendar se je premagala ter je
požrla ostro besedo, ki jo je imela že na
jeziku.

«Stori, kar ti svetujem,» je proseče
nadaljevala. Vdinjaj se za pomivalko, če
ne najdeš boljšega mesta; izven službe
boš lahko gospa. Samo poročil mi pri-
našaj iz palače — vohuni zame, bogato
darilo boš dobila za to.»

Dva pogleda sta se srečala po teh
besedah; iz prvega je sililo vprašanje, v
drugem pa je tičäl preudarek.

«Dobro,» se je odločila Pavla, «bom.»

«Morda prideš za vratarico ali na
kako drugo boljše mesto,» je ugibala
majorka.

«Čeprav za zadnjo deklo,» se je Pavla
vdala v usodo.

Še tisti dan je vložila prošnjo za
službo pri mestni posredovalnici. Slu-
čajno je zbolela Kočnikova vratarica;
gospa je iskala namestnice in tako sta se
srečali na poti. Pavla se ji je predstavila;
gospa so ugajali njen nastop in njena po-
narejena izpričevala, zmenili sta se za
plačilo in Pavla se je preselila v palačo.

* * *

Počasi so Pavli potekali prvi meseci v
njeni novi službi, kajti vohunila je za-
man. Slednjič pa je napočil zaželjeni tre-
nutek: pokazala se ji je na obzorju tista
črna pika — pismo iz Italije.

Kava, žganje in druge jestvine so iz-
silile iz Vrčka zanimivosti, katere je na-
vihanka prekuhala po svojem okusu ter
jih nesla svoji odlični prijateljici. Žal, da
je majorka takrat imela svoj «črni» dan.
Pravkar je doigrala vlogo umetne kraso-
tice, nakar je potrebovala krepčila, po-
čitka in miru.

Splošno je bilo znano, da se majorka
Purman izpreminja na različne načine:
Zdaj je uvela in postarana, zdaj zopet
rdeča in sveža kot riba. V svojih «depih»
dnevih se je lahko pomerila z vsako
mestno krasotico.

Nihče razen Pavle pa ni vedel, da je
njena lepota posledica nevarnega strupa,
izvajajočega nenavaden čar. Kadar je
majorka popila nekaj kapljic skrivnostne
tekočine, tedaj se je čez kako uro čudo-

vito izpremenila. Obličje ji je postalo
sveže in pogled živahen, njeni koraki so
dobili deklisko gibčnost. Kakor hitro pa
je zaužito sredstvo doigralo svojo vlogo,
tedaj se je je lotila utrujenost; naglo se
je morala odtegniti družbi ter se podati
domov.

V samotni svoje spalnice se je zgrudila
na posteljo, kjer je pričela razpadati nje-
na umetna zunanost. Tresti se je jela po
vsem telesu, njene ustnice so postale
višnjeve, lice ji je upadalo in rumenelo.
Celo lasje su izgubili svoj prejšnji blesk
ter so kakor trda griva padali po njenih
ramah. — Mučni položaj ji je olajšala
gorka kopel; trajalo je vselej nekaj dni,
preden je toliko okrevala, da je smela
med ljudi.

Zdravnik, s katerim se je nekoč po-
svetovala, ji je povedal, da se zastruplja
z nevarnim sredstvom ter da ni več daleč
dan, ko bo podlegla njegovemu vplivu.
Prestrašila se je, a ni mogla odjenjati.
Kupovala ga je — steklenico za stekle-
nico — skrivaj ga ji je dobivala Pavla v
neki zakotni lekarni.

Gizdavi majorki je že zdavnaj utih-
nila vest, zato se ji uničevanje samega
sebe ni zdelo greh. Da se je le pokazala
lepo in mlado za nekaj ur, četudi v škodo
svojega zdravja ter v zasmehovanje
onim, ki so jo opazovali.

Njena nova služkinja je bilo dekle
omejenega razuma; takošno si je major-

če so s tem posamezni posestniki v resnici kaj pridobili ali pa nič.

Koliko več bi nam lahko zalegla paša, če bi jo pametno rabili in če bi za njo tudi kaj storili! Ali res nimamo pri nas nobenega čuta in zmisla za skupno uživanje in za skupno delo? V skupni posesti nam pašnik propada, ker se za njega nič ne stori, ko ga pa razdelimo, smo pa hitro na delu. Ali bi se ne dalo pašnika tudi skupno obdelavati in izboljšati, da bi nam več zalegel pri naši živinoreji? Pri nas smo v tem pogledu res čudni ljudje. Raje razdelimo naše gmajne, kakor da bi za nje kaj skupnega storili. In to kljub temu, da se čimdalje bolj uvideva potreba zadostne paše za napredek naše živinoreje in da prodira tudi čimdalje bolj prepričanje, da se dajo gmajne s čiščenjem in gnojenjem izpremeniti v najboljše pašnike, na katerih bi se lahko še enkrat toliko paše dobilo ali pa še več, kakor jo imamo sedaj.

Danes je treba tudi na pašniku skrbnega (intenzivnega) obdelovanja, da imamo več užitka. Poglejmo v razne druge kraje, kako bogati so ondotni pašniki in poglavitno zaradi tega, ker se skrbno oskrbujejo, čistijo in gnoje ter slednjič, ker se tudi pametno izkoriščajo.

Kjer so »gmajne« obsojene na smrt, naj se dobro pretehta, če jih ne bi bolje kazalo obdržati in z dobrim obdelovanjem dvigniti do večje rodovitosti in višje vrednosti, kakor jo imajo sedaj in kakor jo imajo pašniki tudi po drugih krajih. Pomislimo vendar na potrebe naše živinoreje! Naša živina potrebuje več paše, saj je to najnaravnejši pogoj za njeno boljše uspevanje. S tem si prihranimo pa tudi mnogo dela in mnogo krme, ki nam zlasti v naših razmerah na zimo prav prihaja.

MESNATO VIME.

Če presojamo kravjo mlečnost, gledamo v prvi vrsti tudi na to, kako je vime razvito. Veliko vime z dobro razvitimi seski je

zmeraj znak, da je žival dobre mlečnosti. In to je tudi naravno. Saj je vime tista delavnica, v kateri se izdeluje mleko. Čim večja je ta mlečna posoda, tem močnejše so razvite tudi mlečne žleze in tem ugodnejši so pogoji za mlečnost.

Dobro vime mora biti pred molžo polno in napeto, po molži pa mehko in mlahavo. Taka mora biti razlika med polnim in praznim vimenom. Imamo pa tudi vimena, ki ostanejo po molži ravno tako napeta kakor pred molžo, tako da ni opaziti na zunaj nobene razlike pred molžo in po molži. Tako vime imenujemo *mesnato* vime. Tako vime ima *manj razvite mlečne žleze* in zato je tudi manj molzno. Prostor med mehurčki mlečnih žlez sam pa je zadelan s

tolščnim staničjem, ki je na kvar večji delavnosti vimena. Naravna posledica slabšega razvoja mlečnih žlez je ta, da nam krave s takimi vimeni vobče manj molzejo.

Mesnato vime se najlaže pozna po molži, sicer pa tudi z otipanjem. Pri pravilno razvitem vimenu se čutijo žleze v obliki *mehurčastih tvorb*. Pri mesnatem vimenu pa napravljajo vtis, kakor da bi otipavali meso. Odtod tudi ime takega vimena.

Mesnato vime se ne da popraviti. Ker je tako vime znak manjše mlečnosti, ga lahko štejemo med napake, ki jih imamo pri vimenih. V zvezi z mesnatim vimenom so navadno slabše razvite mlečne žile, ki jih opazujemo pri takih kravah.

Strašno neurje v Polhograjskem gorovju

Pretekli petek ponoči je nad Sorško dolino in nad Polhovim Gradcem divjalo strašno neurje, kakršnega ljudje ne pomnijo že desetletja. Okrog 11. ure zvečer se je med silnim grmenjem in treskanjem vtila strahovita ploha. Nedvomno se je utrgal oblak. Ploha je prignala z gričev in hribov hudournike, ki so napolnili nekatere potoke do 4 metre visoko. Valovi so strahovito bučali, razbijali skale, lomili drevje in grmovje ter podirali vse, kar jim je bilo na potu.

Hrastniška grapa in okolica Polhovega Gradca.

Hudo opustošenje sta povzročila potoka *Bodoveljščica* in zlasti z *Hrastnica*, ki je drvela po hrastniški grapi, ki gre od *Škofje Loke* pri *Sv. Ožboltu*. Voda je tu razdrta, kar ji je stalo napoti. Poleg velike gmojne škode je neurje tu zahtevalo tudi več človeških žrtv. Pogreša se devet oseb, večinom otrok, ki jih je voda odnesla. Kolikor nam je znano so potegnili doslej iz vode

Tončko in Franceta Kristana. Največjo gmotno škodo je utrpel posestnik g. Franc Hribernik v Puštalu. Voda mu je odnesla dve žagi in tudi vsa poslopja močno poškovala.

Izpod Polhovega Gradca je *Gradaščica* opustošila vsa polja ter uničila ves pridelek. Voda je napravila veliko škodo na mlinih, odnesla več mostov, nekaj bajt in hlevov ter mnogo kozolcev. Cesta je vsa razdejana. Nevihta je tu zahtevala tri človeške žrtve: mrtvi so posestnik *Maček*, njegov pastir in 18-letno dekle *Ana Šifrer*. Utonilo je tudi devet glav goveje živine, 35 koštrunov in prašičev. V *Dobrovi* je poplavila voda dve tretjini polja. Človeških žrtv v *Dobrovi* ni. Precej je škode tudi na *Viču*.

Sora.

V *Sori* je *Ločnica* odnesla več mostov in del cestišča. Tudi mnogo kozolcev in mlinov je uničenih. V *Sori* sami ni bilo človeških žrtv, pač pa so v njenem ozemlju našli

ka izbrala z namenom, da prikrije svetu svojo skrivnostno bolezen, v kateri ji je smela streči le oseba, ki ni znala opazovati. Kdo drugi takrat ni smel stopiti k njeni postelji — razen Pavle, Kočnikove vratarice.

Ta pa se ji že ves teden ni pokazala pred oči. Skrbelo jo je njeno izostajanje, kajti steklenica za tajno tekočino je vsebovala le še nekaj kapljic in v kratkem jo zopet čaka sestanek, na katerem mora vziti kot pomladna zarja.

Kaj naj stori? Poslati po Pavlo so ji branile različne okolnosti; da bi jo pozvala pismeno, se ji je zdelo nevarno. In če je zbolela? Če se ji je pripetilo kaj posebnega? Takrat pa je v veži začula drobne korake in Pavla je stopila v sobo.

«Jej, kakšni stel!» je vzkliknila prestrašeno. «Tako hudo še ni bilo nikoli...»

«Da, ljuba Pavla! Ampak steklenica je prazna — zakaj te ni bilo toliko časa?»

«Imam veliko opravila,» se je opravičevala, «pri vas je bilo drugače...»

«Tako! Pavla, ti delaš? Kaj neki?»

«Poslušam, poizvedujem, vohunim...»

«Prav, prav! Ali si že kaj...?»

«Da, gospa, nekaj vem,» je dejala in ji potisnila v roko steklenico čudovite tekočine.

Dolgo je trajal njun razgovor. Pavla je tisti večer dobila zlate uhane; ponosna na lepo darilo, je stopala proti domu.

«Pismo moram dobiti,» je sklepala med potjo, «brez njega ne pridem nikamor. Amalija je poslala po svojo staro učiteljico — tudi to ni brez pomena. Sicer je stvar še zavita v meglo, a skoro bo posijalo solnce...»

IV.

Glavar Kočnik je pravkar zapustil sobo svoje bolne soproge. Okna so bila skrbno zagnjena, zato ni mogel zapaziti vseh znakov bolezni, katere je razodeval njen upadli obraz.

Vstopila je služkinja, ki je naznanila naročeni obisk. Gospa se je nasmehnila, iznenadena zaradi nemudnega prihoda svoje nekdanje vzgojiteljice — čislane soproge mestnega zdravnika.

Skrbna obiskovalka je osupnila, videvši svojo bivšo učenko v tako nevarnem položaju, ter se ji je sočutno približala.

«Pridite, draga Justina!» je šepetala bolnica. «Kar vam bom zaupala, naj ostane med nama.»

Justina je pogledala skozi vrata, če nihče ne posluša; nato jih je zaklenila ter je sedla k postelji.

«Kaj se vam je zgodilo, gospa Amalija? Govorite! Ne bojte se nikogar! Boji naj se tisti, ki nima mirne vesti — vi nikdar!»

«O, Justina!» je vzdihnila bolnica. «Kaj bi rekli vi o meni, če bi se mi enkrat dokazala velika pregreha?»

«Da je niste storili vedoma,» je hitro odgovorila. «Tedaj ste zopet nedolžni.»

«Skoro da je tako,» je prikimala slabotno. «Grešila sem, a brez vednosti. Moj Bog, tega ne morem preboleti!»

«Tega vam nikakor ne morem verjeti.»

«Prosim, berite to pismo, gospa Justina. Vedite pa, da je pisava na ovitku in podpis dokaz, da je pisec res — tisti, za katerega se izdaja.»

Gospa je vzela pismo, prečitala ga je z vso natančnostjo ter je dvomljivo odmajala z glavo. — «Gospa,» je pričela po kratkem molku, «ta podpis in pisava še nista zadosten dokaz; vsebini tega pisma ne verjamem.»

«Vi, seveda,» je ugovarjala bolnica. «a jaz — jaz ne dvomim — jaz verjamem tem vrsticam. — In ah! — če se vrne, nesrečnež...»

«To se ne bo zgodilo. In če bi na zadnje bilo na stvari kaj resnice, moramo preprečiti njegovo vrnitev. Na vsezadnje, pravim — takrat, ko bomo resnico lahko otipali z rokami. Ali ste že kaj storili v tem oziru?»

«Odposlala sem deset tisoč lir...»

«Gospa, ravnali niste previdno. Ali se je tako mudilo?»

tri človeška trupla: nekega okoli 50 let starega moškega, truplo 14-letnega Ludovika Šemiča in hlapca Miha Justina. Najbolj prizadeti so posestniki: Gašper Pokorn, Andrej Podviz, Jernej Križaj, Janez Petač, Marija Dolinar, Valentin Križaj, Valentin Tehovnik, Marija Bele, Jakob Baumkirchner in Franc Dolinar.

Ločniška dolina.

Radi velikega neurja je najbolj trpela Ločniška dolina, ki je dolga poldrugo uro hoda in široka 15 do 30 metrov. Dolina nuni sliko prave pustinje. Cesta je precej uničena, povsod leži samo blato in kamenje ter izruvana drevesa. Hiše so poškodovane ali uničene, polja opustošena. Največ škode imajo posestniki: Tehovnikovi dediči, kočar Janez Rudolf, Josip Detela, Josip Kozjek. Vsem je voda uničila deloma mline, deloma gospodarska poslopja in hiše. Najbolj je vsekakor trpelo selo Ločnica. Hudourniki so z vso silo privalili velike skale, ki so priletele v hišo Marije Aličeve. To družino je zadela največja nesreča. Marija Aličeva je živela s petimi otroci in zetom Nikolajem Aleksejevičem. Od te družine so pri katastrofi utonili: Katarina, njena 2-letna hčerka Marija, 12letni Alojzij Alič, 15letna Angela Aličeva in 17letni Vinko Alič. V hlevu sta se zadušila konj in krava. Močno poškodovano je tudi posestvo posestnika Matvža Šemiča, ki mu je utonil hlapec Miha Justin. Sploh ga ni tu posestnika, ki bi ne utrpel škode. Škoda v teh krajih se ceni na 2 do 3 milijone dinarjev.

Kraji na kraju nesreče.

Ko je o veliki katastrofi bil obveščen tudi kralj Aleksander, je takoj prihitel na kraj nesreče in si ogledal opustošenja, ki jih je povzročila nevihta. Kralj se je razgovarjal s ponesrečenci ter jih tolažil in jim obljubil pomoč.

«Storila sem v naglici, kajti vsaka minuta mi je bila dolga in mučna kot peklena muka. Dala sem skoro vse imetje, ki mi je ostalo, ko sem poravnala dolgove na Prelesju.»

«Vidite, zato bi bila na mestu večja previdnost. Vsekakor pa je zadeva zelo kočljiva. Najbolje bo, če takoj preiščemo grobnico na Prelesju, kjer se bo dognalo, če se v rakvi nahaja truplo vašega soproga ali njegovega brata.»

«Preiskati grobnico?» je osupnila Amalija. «Kdo naj se loti — po tolikih letih — tega groznega dela?»

«Moj mož je izkušen zdravnik,» je Justina važno razlagala, «veda, znanstveni poizkusi ter zapleteni pojavi ga zelo zanimajo; izsledil in dokazal je že velike reči. Pri neki taki preiskavi je našel v lobanji žebelj in pravica je po njegovih ovadbi prijela morilca po dolgih letih pozabljenega umora. Njegov trud tudi tukaj ne bo zaman; zlasti še, če je bilo truplo pred pogrebom raztelešeno in maziljeno, kar se je bržkone zgodilo.»

«Žal, da o tem ničesar ne vem,» je vzdihnila bolnica. Smrt mojega soproga mi je, kakor veste, povzročila hudo bolezen; zdravnikovi predpisi so bili zelo strogi in več tednov ni razen strežnice smel nihče v mojo sobo. Ko sem ozdravela, mi ni žalnega dogodka nihče omenil iz bojazni, da se mi ne povrne bolezen. In danes, po desetih letih, bo težko

Veliki župan posetil opustošene kraje.

Na kraj nesreče je tudi prihitel veliki župan dr. Baltič, ki je ukrenil vse potrebno, da se prične z obnovitvenim deli. Vlada, ki je bila obveščena o veliki nesreči je nakazala ponesrečencem pol milijona dinarjev, kar je vsekakor prenizka vsota.

Gospodarstvo

LJUBLJANSKI VELIKI SEJEM IN KMEČKO PREBIVALSTVO.

Ljubljanski veliki sejem se bo otvoril jutri v petek 15. t. m. ter bo trajal do 25. t. m. Sejmska uprava se je letos še posebno ozirala na kmetijski značaj našega naroda ter bo priredila v okviru sejma dne 24. t. m. veliko razstavo konj, kjer bodo razstavljeni najlepši konji iz vse Slovenije. Razstava bo trajala samo 24. t. m. od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer. Za najlepše in najboljše konje se bo razdelilo 80 premij in poleg teh tudi diplome.

Kmetovalec pa bo imel razen tega na sejmu priliko si ogledati in po potrebi tudi nabaviti vsakovrstne kmetijske stroje in orodja, kakor: mlatilnice, pluge, kosilne in sejalne stroje ter drugo. Na sejmišču se bodo delali tudi poizkusi s temi stroji. Sploh bo imel sejem letos izredno lepo izbero vsakovrstnega blaga in marsikaj takega, kar je v Sloveniji splošno še neznano.

Zanimiva bo tudi lovska, ribarska in planinska razstava, ter higienska razstava, ki sta poleg konjske razstave letošnji novosti našega velikega sejma.

Uprava je letos prenovila ves sejmski prostor ter ga zelo okusno priredila. Ljubljanski veliki sejem se vrši samo enkrat na leto, zato ga ne zamudite posetiti.

TRŽNI PREGLED.

ŽITO. Cene po zadnjem padcu nespremenjene. Na novosadski blagovni borzi se je

13. t. m. trgovala pšenica po 365 do 370 Din, turščica po 265 do 270 Din, oves po 290 do 300 Din, ječmen po 310 do 320 Din, moka «0» po 570 do 575 Din za 100 kg na debele.

ŽIVINA. Cene so napram zadnjemu našemu poročilu za malenkost poskočile.

VINO. Spričo izgledov slabe trgatve so cene močno porasle.

— Vrednost našega denarja. Na zagrebški borzi se je dobilo dne 13. t. m. v devizah: 100 avstrijskih kron za 11 in četrt pare, 100 italijanskih lir za 363 Din 65 par do 366 Din 65 par, 1 dolar za 80 Din 13 par do 81 Din 13 par, 100 češkoslovaških kron za 237 Din 90 par do 240 Din 90 par.

Tedenske novosti

* Radi praznika vnebovzetja je izšla «Domovina» en dan poprej kakor običajno.

* Cenjenim bralcem in bralkam «Domovine». Vaš stari znanec g. Anton Stražar se Vas zopet spominja in Vam, kakor nam poroča, piše lepo povest pod naslovom «Krvavi denar», katere ne boste čitali z nič manjšim zanimanjem kakor «Mačeho s Kompoljskega gradu». G. Stražar opozarja na to povest v prvi vrsti rojake iz kamniško-brdskega okraja, da se v obilnem številu naroče na «Domovino». Vsakdo bo z zanimanjem sledil dogodkom iz srede preteklega stoletja; znova se boste vživeli v tisto dobo, ko so naše kraje strahovali nasledniki rokovnjaške družbe. Povest, ki bo opisovala ljubezenske razpletljaje ter nam bo prikazovala Metinega Jurčeta, ki je hotel na vsak način postati bogat, pri čemer je zašel na kriva pota. Nova povest bo nekaj daljša, kakor je bila «Mačeha», in bo pričela izhajati enkrat prihodnji mesec.

* Kralj se vrne v Beograd. Kakor poročajo, se vrne te dni kralj v Beograd. Z njim

koga dobiti, ki bi vedel, če je bilo truplo maziljeno. Takratni udeleženci pogreba so deloma pomrli, deloma so se izselili v tujino; grajski zapisnik tudi ne omenja ničesar o tem. — Odpreti bi dala krsto le pod pogojem, da stvar ne pride v javnost.»

«Živa duša ne bo tega izvedela,» ji je zatrnila. «Moj mož se bo sam lotil preiskave; bo že našel kak izgovor ali pretevezo, pod katero bo prišel v grobnico. Seveda krsto bo treba odpreti...»

Amalija se je nekoliko pomirila, čeprav ni upala na zaželjeni uspeh. — Takrat pa so iz igralne sobe zadoneli glasovi klavirja med zvonkim petjem njene hčerke Ljudmile.

«Ali jo čujete? Poje, a jaz se tresem — za njeno bodočnost.»

«Nevarnost je še daleč. Hiteti moramo, da pridemo resnici čimprej do dna. Moj mož se popelje na Prelesje in v nekaj dnevih bo dognano.»

«Gospa Justina, stvar se mi dozdeva zelo težavna. Koliko truda bo stalo vašega moža, koliko nepotrebne truda!»

«Zasledovanje zločinov mu je zanimivo postransko opravilo,» jo je smehljaje zavrnila. «In tukaj gre za veliko sleparijo, za predrzno goljufijo, ki se mora nemudoma odkriti. Začeti mora takoj!»

«Če je tako, potem se vašemu gošpodu priporočam.»

«Ali je imel vaš pokojni Julijan kako posebno znamenje,» je vprašala Justina. «Podobna sta si bila z bratom Ivanom, zato bi bil dobrodošel kak poseben znak, po katerem bi se dalo ločiti ju drugega od drugega.»

«Kakor se spominjam,» se je zamislila Amalija, «mu je na levem mezinu manjkalo zadnjega člena. To je bila njegova edina telesna napaka — znamenje, ki bo služilo pri raziskavi. — Toda, kdo bi si upal izdajati se za Julijana?»

«Mogoča je danes vsaka sleparija, zato je treba posvetiti v temo. Moj mož ima izkušnje, zaupajte mu! Ali vas smem prositi za ono pismo?»

Molče ji je Amalija izročila usodno pismo in prav v istem hipu se je pred vrati zunaj na hodniku zganila ženska, ki je brezslušno kot senca izginila po stopnicah. Pavla je čepela na pragu, ušla ni sicer nobene besedice, videla pa je skozi ključavnico, da je Justina prejela neko pismo — brez dvoma ono pismo iz Italije, ki je sama merila nanj. In zdaj jo je prehitela oseba, s katero nima nobenega stika, nikakih prijateljskih odnosov.

Skipaje od jeze je prečula tisto noč. Na eni strani se je čutila poraženo, na tistem pa se je tolažila in pripravljala za novo delo. Da le ve, kje se nahaja ono,

gre najbrže tudi kraljica s prestolonaslednikom, ker se namerava kraljeva rodbina podati v drugi polovici avgusta v Dalmacijo.

* **Olimpijski zmagovalac Sokol Štukelj pri kralju.** Preteklo soboto je kralj Aleksander sprejel v posebni avdijenci svetovnega zmagovalca v telovadbi br. Leona Štuklja. Vladar je prvaku iskreno čestital na veliki zmagi, mu lastnoročno izročil odlikovanje, red svetega Save, ter ga povabil na kosilo. Pri kosilu se je kralj živahno zanimal za razvoj našega Sokolsva ter za ožjo domovino br. Štuklja, za Novo mesto, ki se mu zdj eno najprijaznejših mest v Sloveniji.

* **Poljski profesorji v Ljubljani.** V ponedeljek in torek so se mudili v Ljubljani poljski profesorji in visokošolci iz Varšave. — Ogljedali so si zanimivosti mesta in postavili trdne temelje za upostavitve bratskih kulturnih odnošajev med obema narodoma. Poljski gostje so bili povsod ljubeznjivo sprejeti. Na spomenik našega velikega pesnika Prešerna so položili prekrasen venec. Ogljedali so si tudi biser Slovenije naš prekrasni Bled.

* **Proga Murska Sobota—Ormož.** Dela na železniškem mostu preko Mure pri Veržju in na novi progi Murska Sobota—Ormož—Ljutomer so končana, tako da je po mostu dovoljen promet. Proga bo gotova najbrž do konca oktobra in bo začetkom novembra izročena prometu.

* **Železniška pogodba z Italijo.** Te dni se je vršila v Beogradu konferenca jugoslovanskih in italijanskih delegatov, na kateri se je sklenilo, da bo skupna obmejna postaja Rakek. Druga takšna obmejna postaja bo Bohinjska Bistrica, tretja pa, toda samo za izmenjavo železniškega osebja, Rateče pri Kranjski gori.

* **Razveljavljenje občinskih volitev v Žužemberku.** Pišejo nam: Veliki župan ljubljanske oblasti je z odlokom z dne 25. julija t. l. razveljavil občinske volitve v Žužem-

berku radi obstoječih nezakonitosti. Nove volitve se bodo vršile v kratkem. Klerikalci so se tedaj prezgodaj veselili nj je bilo zastoj izstreljenih 50 strelav v čast zmagovalcem. Prezgodaj so tudi uveljavljali Vehovčevi sinovi naš novi občinski režim z znanimi napadi na Orjuno v Žužemberku.

* **Smrtna kosa.** Umrl je v Ljubljani po daljšem bolehanju g. Mihael Moškerc, dolgoletni urednik «Slovenca». Bil je osebno pošteni in svojim tovarišem dober prijatelj. Blag ma spomin!

* **Obisk ameriške mornarice.** Iz Beograda poročajo, da bo koncem avgusta del ameriške vojne mornarice, približno 20 ladij, obiskal našo mornarico na Jadranu.

* **Umrl vsled kačjega pika.** V Vrtilincu pri Varaždinskih Toplicah je kmet Mijo Novak v svojem vinogradu raval plevel. Pri tej priliki ga je strupena kača picila v roko. Roka mu je pričela otekati in je v nekaj dneh začrnela. Šefe potem je Novak pohitel v bolnico, a bilo je prepozno. Umrl je v bolnici še istega dne, ko je bil vanjo sprejet.

* **Kdo je boljši?** Pišejo nam: V neki vasi sta se pogovarjala Štefan in Janez o uspehu naših sokolskih telovadcev na svetovni tekmi v Parizu, pa je rekel Štefan: «Vidiš, kako imenitno so se odrezali Sokoli in Sokol Štukelj je celo prvi telovadec na svetu. Pomisli, številko 1 ima.» Janez pa mu odgovori: «Že mogoče, toda kaj je številka «1», pred njo je še «0», in to so dosegli Orli.»

* **Skrivnost župnišča.** Pri Sv. Jakobu v Slovenskih goricah so našli na podsrešju tamkajšnjega župnišča okostje novorojenčka. Otrok je bil položen med tramovje že pred mnogimi leti. Sodišče je uvedlo natančno preiskavo.

* **Hudo neurje.** K že objavljeni vesti o neurju v laški okolici nam poročajo: Neurju, ki nas je pred kratkim obiskalo, je sledila toča, ki je povzročila mnogo škode

zlasti po vaseh Trnovo, Sevce in Udmat, kjer je strašno pokvarilo občinsko cesto. Temu neurju enakega še stari ljudje ne pomnijo. Oškodovancem bo morala priskočiti država na pomoč.

* **Najlepše se čita,** če reče «Straža», da je ta ali oni začel podlo gonjo proti SLS... Kaj «Straža», «Slovenec», «Domoljub» in «Slovenski gospodar» še sploh lahko komu očitajo podlost? Podlejših listov, kakor so omenjeni, na Slovenskem ni in jih tudi še ni bilo.

* **Cerkevni vlom pri Ptujju.** V Vidmu pri Ptujju je neznan storilec vlomil v tamošnjo cerkev. Prišel je skozi nezaprta vrata v zakristijo, vzel tam ključ od tabernakija in ukradel moštranco, več kelihov in druge cerkvene dragocenosti. Škodo cenijo na 25.000 dinarjev.

* **Strela udarila v čredo ovac.** Preteklo soboto je udarila na Ojstri na Koroškem strela v čredo ovac, ki je zbežala pred nevihto pod neki bor. Ubila je 17 ovac; le ena je ostala nepoškodovana.

* **Kača napadla moža.** Pri Brodu ob Savi je bil seljak Josip Štefančič zaposlen v svojem vinogradu z okopavanjem trt. Nenadoma je začutil, da se mu je zapletlo nekaj okoli nog: bila je velika kača, ki se mu je zavijala okrog nog. Prestrašeni Štefančič je zagrabil kol, na katerega je bila pritrjena trta ter z njim ubil kačo. Kača je bila dolga 11 meter in 8 centimetrov. Bila je nedvomno nestrupeni goš.

* **Smrtna nesreča.** Iz Laškega nam pišejo: Dne 5. avgusta t. l. proti večeru se je peljal občinski tajnik in organist iz Št. Rupertu Anton Stranjšek z nekim posestnikom iz Laškega proti domu. Pri železniškem prelazu v Laškem se je izmaknila z voza ročica, na kateri je slonel Stranjšek in ta je padel z voza na tla. Udaril se je na glavo in se onesvestil. Ponoči ob 11. pa je Stranjšek

pismo; majorka bo svojo mrežo speljala tudi tjakaj.

Justna je odhajala proti domu. Spremljala jo je zavest, da je vsaj za trenutek pomirila bolnico, četudi ni sama posebno verjela svojim besedam. Osrčevala pa jo je misel na svojega moža, ki se bo zaglobil v kočljivo zadevo ter prodrl v njeno osrčeje.

V.

Nenadna bolezen gospe Amalije je povzročila Kočniku, njenemu soprogu, neizmerno žalost in moreče skrbi. Prisiljen je zahajal v družbo, katere se mož na visokem mestu ni mogel in smel izogniti.

Tako se je moral nekega popoldne odzvati vabilu prijatelja, ki je priredil veliko vrtno veselico. Spremljala ga je Ljudmila in stotnik Milan — njegov prihodnji zet.

Pod košatimi lipami so se zbirali povabljeni: gospodje, gospe in gospodične v dragocenih oblekah, ki so šumele med običajnimi pokloni znancev, sorodnikov in prijateljev.

Zavzeli so odkazane prostore, godba je zaigrala; nastopili so plesalci, občudovani od vse družbe. Nihče se ni v tem veselju zanimal za tujca, sedečega za mizo ob košati lipi tako, da je s hrbtom slonel na deblu.

Godba je po kratkem premolku udarila valček; zopet so se zbirali plesalci ter odhajali na oder. Takrat se je dvignil tudi tujec, laskavo se je priklonil Ljudmili, da jo popelje na plesišče.

Ljudmila je ugodila njegovi želji in že sta stopala drug ob drugem proti odru. Pod stopnicami, ki so vodila na oder, se je neznanec ustavil ter je važno pogledal svojo spremljevalko. «Vaša gospa mati je, kakor veste, nevarno zbolela,» ji je pošepnil s tujim naglasom; «morda bi vas zanimalo poznati njeno bolezen?»

«Kaj pa veste o moji materi?» je povprašala prestrašena ob njegovem hladnem pogledu.

«Vem veliko, o njej in o vas,» ji je odgovoril porogljivo. «In pripravljen sem govoriti! Odstraniva se nekoliko — zaradi gostov; tam zadaj za vrtom bi najin sestanek ne zbudil pozornosti. Ali mi hočete slediti?»

Premagala jo je radovednost. Ozrla se je na Milana, svojega zaročenca, ki se je zabaval s tovariši, nakar je počasi sledila čudnemu neznancu.

«Gospodična,» je začel v samotni za vrtom, «ali ljubite sebe in svojo mater?»

«Kdo ste?» je viknila Ljudmila. «Kaj hočete od mene?»

«Kdo sem?» je zategnil strupeno. «Tega vam ni treba vedeti. In kaj ho-

čem? Opozoriti vas hočem, drugega ničesar.»

Kakor ob padcu v omedlevico se je opotekla ob teh besedah. Ni jih sicer umela, toda slutila je nevarnost.

«Vaši materi preti nevarnost,» se je zapičilo vanjo tujčevo oko. «Ako se je hoče izogniti, mora doprinese veliko denarno žrtev, česar pa ne bo mogla storiti, ako ji vi ne pomagate...»

«Jaz?» je vztrepetala. «S čim naj ji pomagam?»

«Vaša mati je ubožala, a vi ste bogata — vaš oče je bil bogatin. Pozneje je zabredel v dolgove, ki pa so deloma že poravnani in vi ste bogata dedinja.»

«O tem ne vem ničesar,» je neverjetno odmajala z glavo. «Zakaj pa ravno materi preti nevarnost?»

Neznancu so vzplamtele temne oči. Zadel je, kamor je meril, ranil je njeno ljubezen do bolne matere. Zdaj bo pripravljen vse storiti, kar ji bom ukazal.

«Zakaj ji preti nevarnost? Zato ker živi nekdo in se bo vrnil...» je lagal brezvestnež. «Vedite pa, tudi vi ste v nevarnosti — vi in vaša bodočnost.»

Ljudmila je obledela; vprašanje, ki ga je hotela izustiti, ji je obtičalo v suhem grlu.

(Nadaljevanje izven priloge na 7. strani.)

ZABAUNNIK

Kako snubijo živali?

Če se zaljubi človek, pošlje ljubavno pismo ali pa si poišče izvoljenko osebno ter ji razkrije svoje ljubavne tegobe. Kar je pri kulturnem človeku zelo enostavno, to povzroča pri živalih pogostokrat velike težave. Z zanimivimi opazovanji snubljenja v živalskem svetu se peča mnogo učenjakov. V naslednjem opisujemo nekaj takih načinov snubljenja. Povzeli smo te popise v glavnem po «Berliner Illustrierte Zeitung».

Da kakšna vrsta živali ne izumre, se morajo najti različni spoli. Dozdevno najlaže se to zgodi pri živalih, ki niso samotarke, temveč žive v čredah. Toda v taki čredi so navadno najbližji sorodniki in, ti baje tudi pri živalih ne sklepajo radi «zakonskih vezi». Snubiti se mora torej tujka, ki se nahaja bog ve kje. Kako naj se pride do nje, ko žival ne zna ne govoriti ne pisati in čitati. Ako si te težkoče predočimo, se moramo čuditi, kako je narava te ovire premostila s jako enostavnimi sredstvi.

Vzemimo doraslega samca gorilo, čegar srce je napolnjeno s koprnenjem po ljubezni. Najprej izraža svoja čuvstva seveda z rjoventjem, kar gorila izborno opravi. To-

da to sredstvo ne uspe, ako živi neznan izvoljenka predaleč. Kakšna znamenja, kakšno pošto naj dá sedaj samici, da se bosta našla?

Najvažnejši čut pri opicah je — kakor pri ljudeh — vid. So torej v nasprotju s psom in drugimi živalmi, ki se ravnaajo predvsem po nosu. Zato mora znamenje pri opičji ljubavi obstojati v vidnem, ne v dišočem predmetu. Tako se po mišljenju prirodoslovca dr. Zella v resnici opičja ljubavna pošta tudi opravlja, le da se je doslej od mnogih prirodoslovcev napačno razlagala.

V mnogih opisih iz življenja gorile se čita o nastopni posebnosti te velikanske opice: Gorilo muči v njeni domovini često žerja, katero si ugasi z enostavnim sredstvom. S svojo ogromno močjo lomi močne veje ali manjša drevesa in sesa iz drevesnih ran vlago, ki prihaja iz korenin. To razlago pisec omenjenega lista dr. Zell zavrača kot napačno, ker gorilam v njihovi domovini vode ne nedostaja. Istotako zavrača pisec naziranje nekaterih raziskovalcev, ki trde, da pomeni ta običaj goril le nevedno igrakanje.

Dr. Zell trdi, da gornji razlagi nista po ničemer utemeljeni. Z lomljenjem vej in dreves želi gorila samec le olajšati pot oboževanki. Lovci se čudijo, kako lahko jim napravi ta ogromna opica zasledovanje. Na vlažnih tleh se more sled brez truda ugotoviti, a poleg tega olajšajo držanje sledi zlomljene veje in izravana drevesa. Jasno je, da tega gorila samec ne počenja zato, da bi izdal lovcem svoje bivališče, ampak zato, da ga njegova «ljubica» ne izgubi.

Anton Stražar:

Zgodbice iz urhouske fare

V. Zmagovalka.

Med tem časom, ko so vrhovska dekleta skušala Lovro ujeti v svoje mreže, je poteklo že šest tednov. Cvetiči maj in junij sta že minila in nastopil je vroči julij, v katerem znana svetnika sv. Marjeta «polenca priklad», sv. Jakob pa «štore vali». S temi prislavicami merijo namreč poletno vročino. Tudi Lovrovo delo v cerkvi se je bližalo h koncu. Župnik je bil ves v veselju, da gre delo tako od rok in da bo na nedeljo po sv. Mariji Magdaleni, ki je farana patrona, slovesnost končanega slikarskega dela. Ze celi teden so dekleta lepšala cerkev; zadnje dneve pa so možaki, tudi par dopustnikov je bilo doma, stavili visoke smrekove mlaje. Vsa fara se je radovala tega dne, proseč Boga za lepo vreme.

Slavnosina nedelja je nastopila.

Bog je uslišal Vrhovce; bil je lep dan. Zdavnaj že ni bilo v Vrhovju toliko ljudstva kakor to nedeljo. Cerkev je izgledala, kot bi bila nova; vsa je bila v zelenju in prenovljena z lepimi slikami. Točno ob 10. uri dopoldne je stopil na prižnico župnik Primož. Lovro je sedel v čisto novi obleki v sedežu pri oltarju v družbi očeta župana in obeh ključarjev.

Govornik Primož se je najprej pomudil pri farni patroni sv. Mariji Magdaleni, nato pa prešel na glavni predmet!

«Dragi mi farani in vsi poslušalci! Veseli me, da se vas je zbralo tako lepo število v božjem hramu. Vidite, ako je nekaj dobre volje in dobrih src, kaj se vse naredi. Mislim, da ga ni tukaj v cerkvi nikogar, ki bi mu ne ugajala naša tako lepo prenovljena cerkev. Ti pa, mladi slikar (gospod Primož se je obrnil proti njemu), dobro si izvršil svoje delo! Le delaj tako naprej s tako gorečnostjo! Dela ti ne bo nedostajalo. Postaneš še lahko velik slovenski cerkveni umetnik. Posnemaj našega nesmrtnega cerkvenega slikarja italijanskega Rafaela. Tvoje ime bo postalo še slavno; lahko boš živel in si z leti ustanovil svoje ognjišče. Naj ti da ljubi Bog srečo in zdravje in ako boš kdaj stopil v zakonski stan, ti želim ljubeznivo družico, ki ti bo v žalosti v razvedrilo in v boleznih v pomoč!

Končam svoj govor. Sedaj bo darovanje, naj ne bodo, dragi poslušalci, vaše roke preveč stisnjene. Darujte vsak po svoji močnosti, vsak nekaj več kot po navadi! Radi bi tudi oveselili našega mladega slikarja in mu dali za nagrado nekaj več, kakor ima dobiti. Poleg tega nam pa še k glavnemu računu nekaj manjka; upam, da se bo danes vse pokrilo. Kličem že naprej: Bog vam bodi plačnik in sv. Magdalena! Za vse darove, ki jih boste dali, jih Bog ne bo

prezrl in vas bo enkrat bogato poplačal v svetih nebesih. Amen!»

Ko je še gospod Primož molil običajne molitve po pridigi, je v cerkvi nastal šum. Dve dekleti sta namreč odvedli pri stranskih vratih Miščovo Lenčko; postalo ji je slabo. Tudi Lovro je to opazil, radi česar mu je bilo tesno pri srcu, kajti oglasila se mu je vest, da je on tisti krivec, ki je vzrok njeni slabosti...

Po sv. opravilu je Lovro obedoval v župnišču in gospod župnik so v družbi ključarjev in župana odšteli kot nagrado Lovru sto kron, kajti ljudje so obilo darovali in globoko posegli v žepo. Pa vse to ni veselilo našega Lovra; v mislih je neprestano imel nesrečno Lenčko. Prav vesel je bil, ko je župnik zaključil obed, ker je moral iti k litanijam v cerkev.

Lovro pa je odšel venkaj v prosjo naravo. Napotil se je med njivami in pašniki proti sosednji vasi Brezje. Sam ni vedel kdaj je prišel v vas, v katero je šel kar brez pravega namena.

Pri drugi hiši v vasi ga iz zamišljenosti vzdrami Trdinova Katrica, postavna gruntarska hči.

«No, dober dan, Lovro! Ravno prav, da si prišel, pojdi v našo hišo, oče naš bi radi govorili s teboj!»

Kakor v sanjah je stopal za njo Lovro; pri srcu mu je bilo zelo tesno in čudno...

Tudi pri mačkah je najvažnejši čut vid. Pri njih je medsebojno iskanje spolov še posebno težavno, ker žive zelo skrito življenje in zelo molčeče. Končno pa so tudi zelo samotarke in žive posamezne živali popolnoma same zase. Da se bodoča mačja zakonca le najmeta, jih narava najprej odreši molčečnosti. Zaljubljene mačke prepevajo — kakor znano — «pesmi», ki za človeško uho niso baš prijetne. Potem pa ima mačja vrsta živali tudi navado, da praska po drevesni skorji. Kaj to pomeni. Neki prirodoslovec pravi n. pr. o veliki mački *tigru*, da se ta zabava s tem, da razpraska skorjo na drevju. Tiger razpraska skorjo zelo visoko in navadno na tako zvanem lakonajmanjši praski izloča rubinasto rdeč sok.

Zakaj tiger to počenja? Domačini v domovini tigrov pravijo, da si tiger čisti in brusi kremplje. To pravijo tudi pri nas o navadnih mačkah. Je pa to naziranje brez pametne podlage, temveč pomenijo te praske nekak ženitveni oglas, kakor za-

trjuje dr. Zell. Ker so te praske navadno zelo visoko na drevesu, hoče tiger kot snubec s tem pokazati izvoljenki svojo velikost in svojo moč. Tigri torej ne praskajo radi brušenja krempljev ali pa iz besnosti skorje, nego le zato, da pokažejo kaj premorejo.

Gospodar Trdin je sedel za mizo in ravno pregledoval pratiko, ko mu je hči Katica privedla Lovra.

«Vendar si enkrat prišel tudi k nam. Kar vsedi se! Katica, ti pa napravi malo malice, pa hitro se zasuči!»

Lovro je sedel poleg Trdine, ki mu je pripovedoval, kaj bi rad, da bi mu naredil. Rad bi imel prenovljen Marijin kip; dal bi rad nekaj okvirov pozlatiti in eno sobo poslikati. Vse to bi rad, da bi mu Lovro takoj naslednji teden napravil.

V gostoljubni hiši se je Lovro zamudil do trde noči. Spoznal je v tem času vse razmere pri Trdinovih. Da je oče vdovec in da mu pri delu pomagata že obedve dorasli hčeri Katica in Marjetica. Preden je Lovro odšel domov, mu je še Katica, ki je gospodinjala, napravila močnega čaja s sadnim žganjem. Ta močna pijača mu je stopila v glavo in mu pregnala vse dopoldanske slabosti...

Ko se je odpravljal, reče Trdin:

«Katica, pojdi nekaj časa z Lovrom, vsaj do Vrhovja, on ni navajen tega pota, da kam ne zajde.»

Po sta šla po poti nizdoli, začne Katica:

«Veš, Lovro, tudi jaz sem bila danes v cerkvi in slišala vse, kaj so župnik govorili o tebi. Ti boš še postal imeniten mož in škoda bi bilo, da bi si na vrat nakopal takšno žensko, ki bi celo življenje priprav-

ljala le jezo. Oh, kako bi bila jaz srečna, če bi dobila takega človeka...»

Lovro je pri teh besedah burno zaplula kri po žilah. Ker mu je pomagal tudi tisti močni čaj, je tako izpregovoril:

«Katica, stoj malo! Kaj si govorila o meni? Pa ne, da bi ti zame marala in me hotela ljubiti, govori!»

Kdo bi bil veselejši v tem trenutku kakor Katica!

«Ljubi moj Lovro, jaz te ljubim že dolgo časa, samo priložnosti nisem imela, da bi se s teboj sešla.»

Ves zmeden meni Lovro:

«Sediva tukaj nekoliko v to mejo, da nas ne bodo videli drugi, se bova kaj pogovorila...»

Precej časa sta sedela, se objemala in se pomenkovala. Ko je šel potem Lovro sam naprej, je vse to premišljeval in nekake skrbi so ga napadale.

VI. Konec in začetek.

Leto 1916. se je že bližalo koncu, pa Lovro je še vedno delal v vrhovski fari. Med tem časom je že tudi izgotovil delo pri kmetu Trdinu; dalje je Podpečniku prav lepo poslikal znamenje in vsem večjim kmetom poslikal sobe ali kakšne svete podobe. Kazalo pa mu je še vedno toliko dela, da ga je sklenil nadaljevati še prihodnjo pomlad.

Kaj pa, ali je s Katico še držal ljubezen?

Najbrž bi jo bil že pustil, kajti bil je še mlad in bi bil rad «plaval» kar za kratek

Antilopa samec snubi na čisto poseben način, in sicer z brisanjem solz ob kamenje, s čemer daje sled samici. Pri drugih živalih se vrši snubljenje zopet na drug način. Naj-

večkrat se pač opaža, da hoče samec ugajati samici s svojo močjo, kar se končno deloma opaža tudi pri ljudeh, posebno pri divjih narodih. No, iskanje izvoljenke pa se vrši pri ljudeh dokaj laže nego pri živalih, ki za ta posel nimajo dovolj razuma.

(Nadaljevanje na naslednji strani.)

Izpremema.

Gost tujcu: «Čujte, gostilničar, kaj to pomeni? Ko sem bil pred štirimi leti zadnjič pri vas, se je imenovala vaša gostilna «Pri jagnjetu», sedaj pa se imenuje «Pri krokodilu.»

Gostilničar: «Ej, gospod moj, takrat še nisem bil oženjen.»

Temeljit krščanski nauk.

Gospod župnik poučuje odraslo žensko mladino v krščanskem nauku in se zlasti hudeje na praznoverje. Tako pravi:

«Da, da, ve prismođe. Če se vam kolca, rečete takoj: Ah, moj fant misli name! Vraga misli na vas. Preobzrle ste se, požrešnice, in to je, evò, vse!»

čas, toda pozabil je mladi Lovro, da z dekleti uganjati ljubezenska znanja pomeni ravno toliko, kakor pečati se z goljufijo; nekaj časa gre — nazadnje pa se le vsedeš na smolo.

Bilo je v jeseni, na nedeljo, ko imajo Vrhovci «žeganje», ko se je rano zjutraj odpravil Lovro z doma. Gredeč proti Vrhovju ni bil nič kaj veselega srca. Bilo mu je baš kakor naravi, kjer je listje rumenelo in padalo raz drevja.

Ni bil za to nedeljo namenjen iti v hribe, toda sredi tedna je dobil sporočilo od Katrice, da mora priti k Trdinovim «na žeganje» — zvedel bo nekaj važnega. Kaj neki?

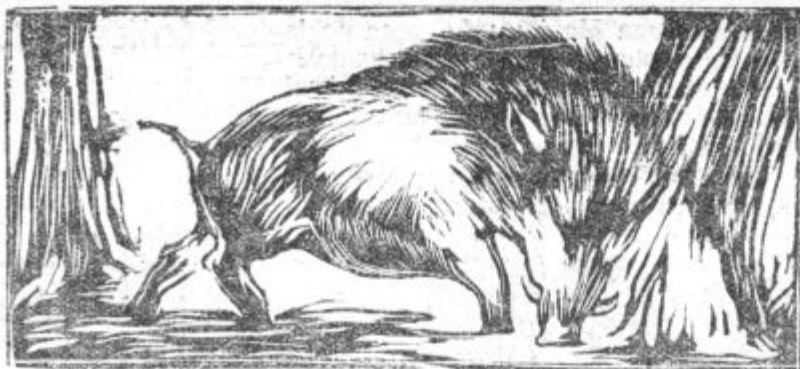
Po cerkveni slovesnosti se je kar odpravil v Brezje, kajti opazil je med drugimi dekleti Katicico, ki mu je na skrivaj pomignila z očmi, naj gre takoj za njo.

Pri Trdinu je bil prijazno sprejet, le sestra Katičina se mu je na skrivaj škodoželjno posmehovala. Ko je odšel Trdin iz hiše in je bila sama Marjetica v hiši, jo je Lovro vprašal:

«Marjetica, povej mi, zakaj se mi smeješ.»

«Jaz ti ne bom nič povedala, vem pa vse, nič ne skrbi, vse boš zvedel od Katrice!» Deklica je odhitela iz hiše in poklicala sestro. Lovro se je zabliskalo v glavi in zdelo se mu je, da se tlak ponizuje pod njim. V tem stopi v hišo Katica in sede poleg Lovra.

Na sličen način iščejo samci samice, odnosno jim hočejo ugajati tudi pri drugih živalih. Po mnenju dr. Zella se na pačno tolmači tudi početje *divjega merjasca*, ki s svojimi čekani obdeluje dreostrimi in krepkimi vesu pri korenini. Tega pa ne počenja merjasec iz besnosti, temveč hoče s tem je pokazati oboževanki svojo moč, da bi ji

ugajal. Tako nam razlaga nemški učenjak gori omenjene pojave pri živalih.

Tudi v kokosu nastane biser

Kokosova palma rodi velike orehom podobne sadove, v katerih se nahaja okusno kokosovo mleko, iz katerega se dobiva rastlinska mast. V 18. stoletju so Evropejci prvič čuli od domačinov na Sundskih otokih, da se najde sem in tja v kokosovem orehu biser. Prvi tak biser je našel v kokosovem orehu neki evropski raziskovalec na Cejlonu leta 1860.

Drugi kokosov biser je od evropskih znanstvenikov dobil nedavno v roke dr. Hunger in to istotako na Cejlonu. Dobil ga je sam pri odpiranju oreha in ga preiskal. Pokazalo se je, da sestojata skoro iz iste snovi kakor biseri školjk. Po obliki so kokosovi biseri okrogli in jajčasti, niso pa tako krasni, čisti in svetli kakor školjkini, zato tudi nimajo tiste visoke vrednosti kljub svoji redkosti. Pri preiskavi se je komaj pri treh milijonih našel en oreh, ki je vseboval biser.

Kako nastane biser v školjki, dolgo časa raziskovalci niso mogli ugotoviti, skrivnost kokosovega bisera pa je bila primeroma

hitro odkrita. Kokosovi orehi so zelo trdi, tako da bi jih kal, ki se skriva v njih, nikdar ne mogla prodreti, če ne bi imeli v ta namen že potrebnih lukenj v svoji luščini. Kokosov oreh ima tri take luknje za kal, dobe pa se tudi taki, ki imajo samo dve ali celo samo eno. V vseh teh primerih kal lahko najde izhod in požene.

Kakor se narava rada često poigra na vseh svojih področjih, tako se poigra tudi s kokosovimi orehi. Zgodi se torej včasih, da kakšen kokosov oreh sploh nima luknje za kal. V tem primeru kal, ki je skrita v jedru, ne more prodreti na površino in posledica tega je, da otrpne, se obda s posebnimi snovmi in okameni. Na ta način nastane kokosov biser. Kako se ta proces sam vrši, pa raziskovalci še niso mogli določno dognati.

Pižmova podgana

Te dni je neki posestnik v Waidmannslustu pri Berlinu ujel na svojem posestvu doraščeno samico pižmave podgane in mlado podgano modročrne barve v velikosti

miši. To je prva ugotovitev tega skrajno škodljivega glodavca v tamošnjih krajih. Podoba je torej, da je pižmova podgana prodrla že daleč na sever.

Srednja Evropa se zahvaljuje za to neprijetno pridobitev nekemu češkemu posestniku domen, ki je leta 1906. izpustil na prosto na domen Dobriša na Češkem štiri pare teh iz Kanade izvirajočih živali v nameri, da bi razplodil na svojem posestvu tega v vrsto krtic spadajočega glodavca, čegar dragocena koža se v Severni Ameriki visoko ceni. Razploditev se je možaku posrečila še predobro, kajti pižmova podgana se je razmnožila neverjetno hitro ter se razširila tekom nekaj let preko širokih delov Češke in sosednjih srednjemških pokrajin, kjer je sledila tokom rek. Vsi poskusi zatreti to škodljivo žival, so se spričo njene velike plodovitosti ponesrečili. Niti se ni moglo preprečiti njeno nadaljnje širjenje.

Pri tem pa se je spekulacija na dobičanje dragocence kože te živali popolnoma izjalovila; kajti češki posestnik je bil pozabil prinesiti obenem s pižmovo podgano tudi kanadsko podnebje s seboj. Po zakonu prilagoditve se je namreč pižmova podgana Češkem znatno izpremenila, ker ji je podnebje premilo; njena koža je postala svetlejša barve, bolj srteča in je izgubila svoj lesk, tako da je napram koži kanadske pižmave podgane brez vrednosti. Kanadska pižmova podgana ima gosto, gladko in blestečo krzno, ki je na hrbtu rjavo in proti trebuhu rumenkasto.

Podoba je, da se ta podgana širi bolj proti severu nego jugu Evrope. Izključeno pa ni, da jo bomo dobili v nekaj letih tudi v naših krajih.

«Oh, ljubi moj Lovro, ti ne veš, kaj je ljubezen storila med nama.» Dekle se mu je naslonilo na rame in z jokajočim glasom nadaljevalo: «Veš, ne sramuj se, mater se čutim in ti si oče! Lovro, zapustiti me ne smeš! Ah, jaz revica! Povem ti, da odslej zanaprej nekaj časa ne hodi k nam. Veš, ko oče enkrat to zvedo, bom kar pobeignila k teti doli za Savo. Samo ti me ne pozabi.»

Nadaljnji razgovor med mladima zaljubljenca je prekinil oče Trdin, ki se je vrnil v hišo.

Lovro je sedel sedaj kot na trnju. Da bi prišel prej na sveži zrak, se je izgovoril, da ima še opravke pri gospodu Primožu. Odsel je, ne da bi mogel z obupano Katrico spregovoriti še kako besedo. Le sestri Marjetici je še naročil:

«Povej Katrici, da je ne bom zapustil. Skrbel bom zanjo, kolikor mi bo v moči. Dolgo ne bo, ko se poročim z njo...»

• • •

Tako razmišljen še ni bil Lovro kot takrat, ko je hodil od Trdinovih proti domu. Zdelo se mu je, da ima hude sanje, šele pri Podpečnikovem znamenju se je ustavil. Nehote se je zagledal v svoje delo, v sliko sv. Marije Magdalene — spokornice. Šele ta dan je prav za prav spoznal pomen svoje slike; tudi on bi takoj postal spokornik, samo da bi se dalo vse to izbrisati, kar ga teži. Pa kar je storjeno je storjeno!

Ko stoji tako duševno potrt pred sliko svetnice-spokornice, ga zaloti cerkovnik Štefulc.

«No, no, Lovro, ne vem, kako bi ti rekel, ali 'dober dan!' ali že 'dober večer!' Ravno prav, da sem te tako hitro dobil. Veš, gospod fajmošter bi radi s teboj govorili, pa so mi naročili, naj te poiščem!»

«Pa pojdiva, oče!»

Zgovornemu očancu se je čudno zdelo, da je bil Lovro tako razmišljen; saj poprejšnje čase je vedno rad govoril. Sedaj pa je Lovro odgovarjal očancu le z «da» ali «ne». Tako prideta do farovža, očanec še reče ob slovesu:

«Pa zbogom, jaz grem sedaj k 'Maselečku'; tam je tudi Štefic. Pridi tudi ti kaj k nam v družino in pa gospod fajmošter, če utegne.»

Gospod fajmošter je z veseljem sprejel Lovra.

«No, mladi prijatelj, želim ti dober večer! To pa ni lepo od tebe, da prideš k meni ob 'žeganju' šele zvečer.»

«Bog daj dober večer, gospod župnik! Oprostite mi, imel sem do tega časa druge opravke, pa sem se tako zakasnil.» Župnik je prižgal luč in posadil Lovra za mizo, na kateri so se nahajale potice, vino in druge dobrote. Seveda je dobrodušni fajmošter sedaj silil mladega prijatelja, naj se posluži. Medtem je župnik spoznal z Lovrovega obraza, da ga muči huda skrb.

«Kaj ti je, mladi prijatelj, da si tako žalosten?»

«Ej, gospod župnik, vam povem vse svoje križe in težave; veste, jaz imam tudi spomin iz vaše fare.»

Lovro je sedaj vse povedal župniku. Ko je duhovnik čul povest od svojega mladega prijatelja-slikarja, je dejal:

«Lovro, Lovro, kaj takega si pa nisem mislil o tebi. Siromak, v hudih škripcih si sedaj, a voz moraš speljati s hudega pota. Ne smeš ostati z njim v blatu.»

Končno je župnik obrnil besedo na druge stvari: «Naj ti tudi jaz povem svoje težave. Veš, na nas župnike je prišel ukaz od vlade, naj agitiramo za vojno posojilo. Pa mene poznaš kot moža-poštenjaka; meni je dobro znano to grabežljivo nemštvo — čemu bi izvabljal ubogim našim ljudem trdo prisluženi denar iz žepov za naše zatiralce. Jaz se nisem hotel za to nič pehati in tudi nisem nič nagovarjal. Sedaj pa sem izvedel, da me bodo upokojili. Prosil bom samo za eno milost: Če me upokojijo, naj me vsaj puste pri Vrhovcih, navadil sem se teh ljudi, dobre duše so. Preživljal se bom že kako, nekaj mi bodo ljudje dali za sv. maše, ki jih bom imel v kapeli, nekaj pa bo pomagala skromna pokojnina. Tako, vidiš, imava sedaj oba svoj konec in začetek. Jaz imam svoj konec kot samostojen župnik in začetek bede, ti pa konec brezskrbne mladosti in stopaš v začetek nove dobe: poročil se boš in nastopil zakonsko življenje, v katerem pa

Borbe za solnčnega boga

Indijanci Severne Amerike so se že skoro polnoštevilo prilagodili ameriški civilizaciji. Skoro vsi so se pokristjanili in si služijo kruh s kmetijstvom, hišno industrijo, kot delavci, kot glasbeniki ali z drugimi med prosvetljenimi narodi običajnimi posli.

Edino izjemo dela še mala skupina Puebbo-Indijancev, ki prebivajo na južno-zapadnem ozemlju Zedinjenih držav v nekaterih rečnih dolinah Nove Mehike in Arizone. Ti Indijanci so mehiškansko-indijanske krvi, katerih predniki so imeli precej visoko kulturo. Živijo v komunističnih vaških zadrugah, v tako zvanih «pueblos», po čemer so tudi dobili ime Puebbo-Indijanci. Ne poznajo nikakega premoženja, temveč so povsem podrejeni posameznim občinskimi oblastvom, v katerih odločujejo vaški starešine.

Ti Indijanci so še pogani in častijo svojega tako zvanega solnčnega boga Manitu. Bogoslužje opravlja veliki duhovnik-kazik, ki je edini verski poglavar vseh Puebbo-plemen. Njihovo bogoslužje, češččenje

solnčnega boga Manitu, vrhovnega poglavarja vseh duhov, se izraža v posebnih verskih plesih in ceremonijah, ki se vrše v pol-podzemeljskem skupnem prostoru ali pa pred njim.

Komisar Zedinjenih držav za indijanske zadeve Burke je začel oster boj proti tem

indijanskim verskim plesom, ker so baje zelo nemoralni, ter jih je zabranil. Toda Indijanci se nočejo podati in so poslali protestno deputacijo svojih starešin in duhovnikov v Washington. Sklicujejo se na neko obljubo, ki jo je dal svoječasno ob priključitvi tamošnjega ozemlja Zedinjenim državam sam državni predsednik, češ, da se država njihove kulture in verskih obredov ne bo dotikala.

Ožbovi in Gašper modrujeta po svoje.

Ožbovt: «Ko boš umrl ti, Gašper, se boš gotovo spremenil v govedo.»

Gašper: «No, ko ti umreš, boš postal človek, ker si zdaj govedo.»

cveo rožice ali pa trnje . . . Pijva torej in si vsaj za hip odženiva moreče skrbi pred bodočnostjo . . . Na zdravje!»

Po tej napitnici sta sedela še nekaj časa v «hišterni», nato pa reče gospodžupnik: «Priatelj, veš kaj, za slovo v spremembi najinih življenj stopiva malo k sosedu, kjer so veseli ljudje. To bo najboljši lek za najina srca . . .»

Pri «Maselčku» je bila kaj vesela družba; bilo je «žeganje» in zato je bilo tudi dosti tujcev, ki so se zakesnili pozno v noč. Seveda toliko ljudi ni bilo kot poprejšnje čase, ko je kraljeval še zlati mir. Pa vendar se ni mogel gostilničar preveč pritoževati. Vesele pije je pa najbolje zabaval očka Štefic, ki jim je pripovedoval take, da so bili vsi samo vanj zaverovani.

Ko prideta v sobo Lovro in župnik, je šaljivi možiček ravno pripovedoval:

«Veste, ljudje božji, tisto leto, če se ne motim, bilo je 71lega, smo imeli zelo slabo letino. Vso zimo sva z ženico natepavala le krompir in spet krompir. Ko bi me kdo urezal na prst ali na uho, povsod bi bil krompir venkaj pogledal . . . Pa sem rekel na pomlad takole svoji ženici: «Veš, Polončica, šel bom malo po božjem svetu; zidar sem, ni šent, da bi kaj ne zaslužil.»

Pa je rekla Polončica — Bog ji daj sveta nebesa in boljše življenje, kot sva ga imela isto leto! — takole: «Nič ne boš šel, ti moj možiček, ti hočeš po svetu le, ker ti je po žganju dolgčas.»

Jaz sem se vjezil: «Grem, o binkoštih pridem domov in takrat boš drugače govorila!»

In sem šel z lačnim trebuhom za kruhom doli na Hrvaško. Delal sem doli pri železnici in sem zaslužil, pomislite, ljudje božji, po dva goldinarja na dan! Denarja sem imel kot pešk; o binkoštih pa sem prišel domov.

«No žena, kaj praviš, ali sem kaj zaslužil, ali nič?»

Pa je rekla: «I, veliko nisi!» Ko vržem na mizo en petdesetak, se mi zasmije in pravi: «Veliko si zaslužil!»

Nato ji rečem: «Kaj praviš, ali imam še kaj?»

In Polončica je menila: «Sedaj pa res ne moreš imeti veliko!» Kaj sedaj storim, k prvemu petdesetaku vržem drugega in nato še par desetakov in petakov, da je nazadnje dejala: «Priden si bil! Zato boš pri meni ležal in spil ga boš tudi lahko kak frakeljček!»

«Veste ljudje božji, še isti dan sem bil dobre volje.»

Zgovorni Štefic je zaokrožil nato veselo pesem, ki se je končala:

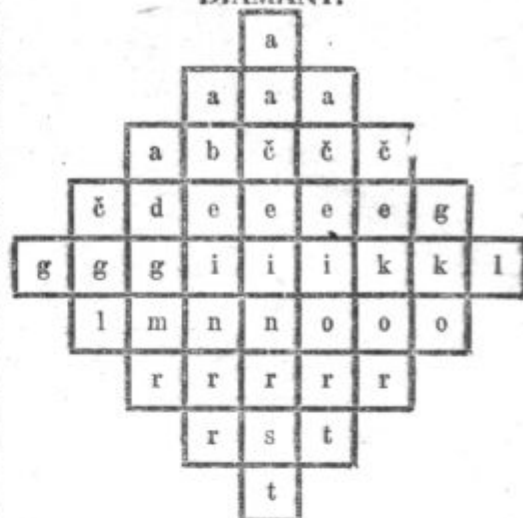
Vsak šuštar te bo klev,
kir te bo načev.

Po tej pesmi je očka Štefic izpil več kozarcev vina, ki so mu ga dali veseli pivci, nato pa je nadaljeval:

«Veliko je nas tukaj, ki smo poznali Štefanovo Uršo. Na stara leta je beračila in pesmi zlagala. Počakajte, vam zapojem dve:

Kotiček za ugankarje

DIAMANT.

1.) Soglasnik; 2.) številka; 3.) pijača, ki jo dobiva dojenček; 4.) naše glavno mesto; 5.) priimek slovenskega pesnika; 6.) kaj je pijančevanje za ljudstvo; 7.) kakšen si, kadar nisi sit; 8.) kakšen si, kadar nisi lačen; 9.) soglasnik. Vodoravna in navpična vrsta se glasita enako.

VSTAVLJANJE.

Lžmkrkng.

Vstavj na prava mesta samoglasnike in razloči besede, da boš dobil izrek, ki si ga naj zapomnijo vsi neresnicoljubni ljudje.

REŠITEV UGANK V ŠT. 31.

Rebus. Peter šteje 10 let.

Vstavljanje. Kdor izpodkopava temelje lastne države, pljuje v svojo skledo.

Diamant. 1.) d; 2.) ura; 3.) mlaka; 4.) Varšava; 5.) Drašković; 6.) Koroška; 7.) lovec; 8.) tir; 9.) č.

Izpopolnjevalna uganka. Senca, senica, senica.

Stara s'm, stara,
delat ne mor'm,
godci zagodejo,
plesat pa pojdem!

Druga pa je:

Tam za Gradišam za pišam
jan mal'n stoji;
noter se melje
cev teden za 'n zelje.

Potem je Štefin še razlagal:

«Ko je bila Urša na smrtni postelji in so bili gospod pri njej, so jo tolažili: «Veš, Urša, ali znaš tiste tri presladke besede, ki jih boš izgovarjala nazadnje?» Pa jim je odgovorila: «O, znam, gospod, tri sladke besede so: cukar, med in tržaške fige.»

«Očka Štefic, sedaj ste ga pa že zaslužili en kozarec, pojdite semkaj!»

Štefic je rad ubogal gospoda Primoža in nj izpil enega, temveč kar tri kozarce — na župnikovo zdravje!

Vsake reči je enkrat konec, tako je tudi Šteficu zmanjkalo besede — postal je zaspan. Kako tudi ne, saj je vse popoldne užival sladko vinsko kapljico, katero so mu dajali veseli pivci.

Tudi pivci so se začeli razhajati in odšla sta tudi fajmošter in Lovro, ki sta se v veseli družbi za hip ožresla morečih skrbi. Lovro je spal ta večer pri gostoljubnem župniku.

(Konec sledi.)

kljub zdravniški pomoči umrl radi pretresenja možgan. Pokojnik je bil vesten in pošten mož. N. v m. p.!

* Na pokopališču umrla. Na starem pokopališču v Mariboru so našli te dni 72letno vdovo Marijo Vehovar mrtvo ob nekem grobu. Policijski zdravnik dr. Zorjan je ugotovil, da je starko zadela kap.

* Papiga — postovka. Pišejo nam: Od nekega popotnega človeka je kupil znani župnik papigo krasnih barv ter jo z velikim veseljem kazal vsakemu znancu. Saj je dal za njo 160 kron in še eno šojo v zameno. Priprosti kmetje so se muzali župnikovemu «papagaju» in si mislili, da pač mora biti papiga, če «gospod», ki so se v šoli učili spoznavati živali, pravijo, da je. Pa je prišel dober znanec župnikov, kateremu jo je tudi pokazal. Ko si je znanec žival dobro ogledal, je rekel: «To pa že ni papiga, ampak pobarvana postovka.» Ker je bilo župnika sram, da se je dal tako potegniti s pobarvano postovko, je hitro priobčil v «Slovincu» svariilo, češ, da je v bližini Krašnje v «neki hiši» popotni človek prodal pobarvano postovko za papigo. Krašnjani pa ne marajo, da bi jih svet imel za tako «brihtne», da bi postovke kupovali za «papagaje», zato to smolo lepo vračajo župniku Knolu v krašnjiškem župnišču. V pojasnilo, da ne bi kdo prišel kupovat «papagaja», povemo, da ga je gospod Knol že oddal neki ženski, ki ga je nesla v hribe.

* Lov na volkove. V bosanski gozdovih so se volkovi v zadnjih letih zelo zaredili in povzročajo ljudem veliko škodo. V zadnjih dneh so se vršili veliki lovi, katerih so se po oblastvenem ukazu morali udeležiti vsi moški od 16. leta naprej. Taki lovi so se vršili v dubrovniškem, trebinjskem in ljubiniškem okraju. Lovci so bili razmeščeni v razdalji 20 do 30 metrov. Pregnali so sicer več volkov, ustrelili pa nobenega.

* Najdeno truplo. Med Rimskimi Toplicami in Zidanim mostom so te dni potegnili iz Savinje truplo 83letnega Jeretina, ki se je v samomorilnem namenu utopil.

* Ni njen mož, temveč le slepar. Kakor smo nedavno poročali, se je vrnil po 7 letih iz laškega ujetništva posestnik Janez Krevelj iz Trbovelj, ki je bil že davno proglašen za mrtvega. Doma ga niso več poznali. . . . No, spoznal ga pa niso radi tega, ker je bil slepar in se je hotel na sleparski način vrniti v pošteno hišo. Dozdevni Janez Krevelj je bil hlapec, ki je svoječasnno služil v sosedni vasi. Bil je aretiran.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Lukovica-Prapreče. Prejeli!

Iz raznih krajev

* V Stožicah pri Ljubljani so v delavnico mehanika Matije Rozmana vlomili neznani storilci ter pokradli raznega blaga v vrednosti 12.000 dinarjev. Tatovi so morali domače razmere dobro poznati. Doslej jim še niso prišli na sled.

* V Mavčičah v kranjskem okraju je udarila strela v gospodarsko poslopje Antona Zevnika. Nastal je požar, ki je poslopje popolnoma upepelil.

* V Smedniku je strela užgala Slaparjevo kočo. Rešiti se ni dalo nič.

* V Bukovcih v ptujskem okraju je pri posestniku Mlinariču nastal požar, ki je uničil gospodarsko poslopje ter kmalu objel tudi gospodarska poslopja posestnika Bejca. Škoda je velika in je le deloma krita z zavarovalnino.

Prosveta

Ročni zemljevid mariborskega okrožja I. Pohorje-Kozjak, II. Slovenske gorice, Drav-

ske-Ptujsko polje. Risal Slavoj Dimnik. Založilo društvo Učiteljski dom v Mariboru. Tisk in litografija Mariborske tiskarne. Navedeni zemljevid v merilu 1 : 150.000 v pripravi ročni obliki, izvršen v osmerobarvnem tisku, je lično in temeljito izdelan in je bil zelo nujno potreben. Razvidni so vsi kraji z ljudsko šolo, župnije, poštni uradi, gradovi, razvaline, industrijske naprave, ceste in železnice, električni daljnovodi in centrale, rudniki, kopališča itd. Zemljevid je pregleden, ne preobložen, ter bo dobrodošel vsakomur, zlasti šolski mladini in tujskemu življu. Zemljevid toplo priporočamo. Cena 10 Din. Kakor smo doznali, sta v pripravi enaka zemljevida Prekmurje z Medjimurjem in Celjskega okoliša.

Klerikalizmu izpadajo zobje

Občinske volitve v mariborski oblasti.

V nedeljo so se vršile v mariborski oblasti občinske volitve, ki so pokazale, da dobiva demokratska in sploh napredna misel vedno trdnjša tla tudi med štajerskim prebivalstvom. Klerikalci so povsod znatno nazadovali, kar priča, da je ljudstvo že sito njihove brezplodne hujšakaške politike.

Vsa štajerska mesta in vsi večji trgi imajo napredno večino. V Soštanju klerikalci sploh niso postavili svoje liste, Konjice, ki so bile doslej v rokah klerikalcev, so dobile napredno večino, ravno tako sta v naprednih rokah mesti Ormož in Slovenska Bistrica. V Središču so klerikalci močno nazadovali, a glasovi naprednjakov so se pomnožili za 100 odstotkov. V občinah Črešnjavec, Pretež in Vrhloga so dobili klerikalci lansko leto 160 glasov, letos pa komaj 50 glasov; v občinah Pobrežje in Zirkovci lani 223, letos 116; v Spodnji Poljskavi lani 88, letos 40; pri Sv. Križu nad Mariborom lani 162, letos 68 glasov; pri Sv. Petru pri Mariboru lani 266, letos 179 glasov. V Sredi-

«Zadeva je usodna tudi za Kočnika — vašega očima. Sramota, kateri se gospa mati lahko izogne, bi zadela tudi njega. Prikazen, ki se pojavlja iz preteklosti, mora izginiti, toda rešitev je v vaši roki.»

«Prosim, govorite jasneje! V čem torej obstoji nesreča, ki jo napovedujete?»

«V sramoti, zasmehovanju in — popolni negotovosti, da postanete žena častnika, s katerim ste zaročena.»

Ljudmili se je stemnilo pred očmi. «Lažetel!» ga je zavrnila. «Vaše zavite besede so polne umazanih namenov. Če hočete denarja, zakaj se niste obrnili drugam?»

«Govoril sem resnico, bolezen vaše matere je temu dokaz. Zaveda se krivde in ve, kaj jo čaka; zbolela je od strahu. Jaz sem opravil, samo eno besedo mi še dovolite v slovo. Ako hočete rešiti svojo mater, tedaj poskusite ljubezen svojega ženina s priznanjem, da ste prišli ob pollovico imetja. Vzroka mu seveda ni treba povedati in če se vam vsled tega izneveri, ne boste z njim ničesar izgubili.» — To izrekši je odhitel v neznano smer.

Stotnik Milan je medtem pograbil svojo zaročenko; iskal jo je med živahnimi gosti, namesto nje pa je zagledal pred sabo majorko Purman, katero je v njeni izredni lepoti komaj mogel poznati.

«Dolgo sem vas iskala, gospod stotnik!» se mu je ponosno predstavila. «Nekaj važnega bi vam rada zaupala.»

Rahlo ga je prišla za roko ter ga peljala v vrtno lopico, kjer sta bila varna pred radovednimi ušesi in očmi. Tu se je spustila na klopico, kamor je pritegnila tudi častnika, premišljajočega, kako bi se je najhitreje odkrižal.

«Ne bom vas dolgo zadrževala, sladki ženin,» je pričela norčevaje. «Vem, da so vaše misli pri Ljudmili, ki je v resnici zala gospodična...»

«Meni je več kot gospodična,» jo je zavrnil; «povejte hitro, kar imate na srcu...»

«Hočem, seveda. — Ali niste še ničesar slišali o preteklosti očeta vaše neveste ter o njegovi smrti?»

«Oče moje izvoljenke je glavar Kočnik. Ne zanima me brskati po preteklosti moža, ki je že davno mrtev ter ga je Ljudmila komaj poznala.»

«Kakšna malomarnost! Po mestu pa se javno govori, da je Ljudmila, vaša nevesta, pastorka okrajnega glavarja; graščak na Prelesju, njen pravi oče, pa da je bil igralec, pijanec, zapravljivec... Kaj bi vi pač rekli, če bi se izkazalo, da ta Julijan sploh še ni umrl?»

«Da ste ob pamet, gospa majorka. Svetujem vam, krotite svojo domišljijo, drugače vas bom nekega dne kot raznašalko neresničnih in lažnivih vesti po-

klical na odgovor.» Nemo se je priklonil, hoteč zapustiti lopico.

«Gospod stotnik, vi me niste razumeli,» se je opravičevala. «Ničesar nisem trdila; izustila sem le skromno vprašanje, na katero mi niste odgovorili.»

«Ker se ni izplačalo. Če pa želite odgovora, vam povem, da je ni ovire, ki bi me ločila od mojega sklepa.» Izgovorivši zadnjo besedo je zapustil lopico.

Hrepeneč po svoji zaročenki je hitel k svojemu omizju, kjer pa v njegovo veliko začudenje ni bilo nikogar. Ozirajoč se okrog sebe je nedaleč za drevesi zapazil kopicu gostov, zbranih ob klopici, na kateri je ležala mlada gospodična.

Bila je Ljudmila, njegova nevesta. Rahlo ji je pogladil hladno čelo in šele tedaj se je zganila ter je zmeden pogledala okrog sebe. «Milan!» so polslišno šepetale njene ustnice, «Milan, pojdimo domov...»

VI.

Dr. Jerko, sloveči mestni zdravnik in njegova žena Justina sta sedela v živahnem razgovoru v verandi pred svojo hišo. Menila sta se o zadevi gospe Amalije in slednja poteza njunega obraza je kazala napeto delovanje njune domišljije.

«Stvar je nazadnje jako preprosta,» je menil zdravnik. «Ogledati si moram grobnico na Prelesju kot stavbinski

šču in Obrežu lani 294, letos v obeh občinah 133 glasov; pri Sv. Lovrenca lani 210, tokrat 94 in pri Sv. Barbari v Hálózah lani 78 letos le 20 glasov.

Te številke klerikalnega padanja glasov pričajo jasno, da ljudstvo izgublja zaupanje do klerikalnih tigrov. Vsa čast našim naprednim volilcem. Po tej poti naprej!

KAKŠNIM NEUMNOSTIM NASEDAJO KLERIKALCI...

Dvakratna blamaža «Slovenca»

Pred nekaj dnevi se je dični «Slovenec» strašno osmešil. Priobčil je tako gorostasno in neumno vest, da se je lahko pošteno nasmejela vsa Slovenija. V «Slovenčevu» redakciji so namreč dobili pismo, ki nosi sicer vse znake krute šale, a je vendar služilo za podlago priobčitve senzacije, da so voditelji Orjune pobegnili v Italijo, da žive pod zaščito laške vlade in da sploh dobivajo Orjunaši od Italije visoke mesečne podpore.

Lahko rečemo, da je presneto zagaman tisti, ki je verjel tej oslariji. Seveda je bil «Slovenec» že takoj drugi dan temeljito razkrinkan. Sam je moral ponižno priznati, da je nasedel hudomušnim ljudem. Izkazalo se je namreč, da noben voditelj Orjune ni pobegnil. Neka'eri so bili na orožnih vajah, drugi pa na svojih dopustih.

Toda ni minilo mnogo dni in «Slovenec» je znova dobil dolgi nos. V uredniške prostore je prišel neki fant in tam povedal, da so ga Orjunaši natepli. «Slovenec» je z veseljem lopnil zopet po Orjuni, a kmalu je spoznal, da je bil znova potegnjen. Dotičnik, ki je nalagal «Slovenca», je namreč nato priznal, da se je v pijanosti malo potokel in da je «Slovenca» nabril zato, ker ve, da prinese vsako raco, samo da blati in sramoti nacionalno organizacijo. Ta nekritičnost poročanja na prvi hip neverjetnih vesti je znak, da

umetnik, za kar potrebujem pismenega dovoljenja. — Kdo neki biva sedaj na gradu?»

«Nihče razen oskrbnika; zemljišče je dano v najem. Amalija bi ga bila že razprodala, toda Ljudmila je silno navezana na to posestvo ter se bo poroki bržkone nastanila na gradu. Do takrat pa ostane pod nadzorstvom njene matere,» je razlagala Justina.

«Potem bo zadostovalo njeno pooblastilo. Kaj pa oskrbnik? Tudi o njem bi rad pojasnila.»

«Oskrbniki se na Prelesju pogosto menjavajo,» je vedela soproga. «Sedanj varuh graščine je skrajno neprijazen človek, ki ga črti vsa okolica. Celó Amaliji, svoji predstojnici, se kaže osoren...»

«Tako, Justina, takoj mi preskrbi pooblastilo, jutri odpotujem na Prelesje.»

«Jerko!» je dejala gospa in povescila glavo, «ali ne slutiš, da bo delo težje, kakor misliš? Lahko naletiš na ovire in čeravno ti zaupam, vendar ti rečem: ne pozabi samokresa, pripravi se za vsak slučaj!»

«Brez orožja ne pojdem; ako pa se v teku treh dni ne vrnem, tedaj obvesti mestno policijo, ki naj me išče — kje, ti je znano...»

Gospa mu je dodala še nekaj nasvetov in opominov, katere je vestno

je «Slovenec» neresen list, ki ga lahko vsakdo potegne. Ponižni čitatelji pa morajo pozirati vse neumnosti lista, ki se bori za «resnico in pravico».

POTOVANJE NAŠIH GOSPODARSKIH KROGOV V PRAGO.

Češkoslovaško-jugoslovensko narodnogospodarsko združenje v Pragi, ki je v preteklem letu priredilo izlet češkoslovaških trgovcev, industrijcev in obrtnikov v Jugoslavijo, je poslalo trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani dopis, v katerem izreka željo, da bi se priredil skupen izlet naših gospodarskih krogov na jesenski praški veliki sejem, ki se bo vršil od 21. do 28. septembra 1924. Poleg obiska velikega sejma, je namenjen tudi poset najvažnejših trgovskih in industrijskih centrov češkoslovaške republike.

Potovanje bi trajalo v celem 10 do 15 dni. Ker bi se z izletom vrnil poset, ki so nam ga napravili lansko leto češkoslovaški gospodarski krogi; a bi bil tudi poset trgovinskih in industrijskih tržišč v češkoslovaški republiki za vse udeležnike velikega informativnega in poučnega pomena, želi zbornica, da bi se izlela udeležilo čim večje število naših trgovcev, industrijcev in obrtnikov.

Natančen načrt potovanja bo mogoče izdelati, ko bo število udeležencev vsaj približno znano. Zato prosi zbornica, da se blagovoljivo javiti čimprej vsi, ki se nameravajo udeležiti potovanja. Vožnja bi stala (z uporabo sejmske legitimacije) z brzovlakom v III. razredu približno 685-02 Din, v II. razredu 924-60 Din. Za stanovanje in hrano je računati približno 250 Din dnevno.

Zanimivosti

O RAZVOJU ŽEPNE URE.

Akoravno se ne more točno ugotoviti, kdaj je bila napravljena prva žepna ura, je vendar znano, da je izumitelj Peter Helé že leta 1591. pokazal someščanom Nürnberga prvo žepno uro. Seveda pa so žepne ure prišle v modo mnogo kasneje.

Prve žepne ure so bile velike, okrogle in zelo drage. Med prvimi posestniki žepne ure se omenja francoski kralj Franc I. (1515. do 1547.), ki je bil zelo ponosen nanjo. Proti koncu 16. stoletja so bile ure že mnogo manjše in priročneje. Oblike teh ur so bile vsakovrstne in so često predstavljale razne verske simbole. — Izdelovali so ure v obliki mrtvaških glav, krst itd., kar naj bi opominjalo človeka na minljivost posvetnega življenja.

V 17. stoletju spadajo žepne ure v dvorsko toaletto. Na kraljev dvor ni smel priti

nihče, ki ne bi imel žepne ure, a bilo je strogo zabranjeno med zabavami na dvoru, gledati na uro. Ako je kdo gledal na uro, se je to smatralo za znak, da se dolgočasi. V tej dobi so se pričele pojavljati tudi prav majhne ure, ki so jih dame nosile na verižicah okoli vratu kot dragoceni nakit.

Današnje ure, ki kažejo minute in ure so pričeli najprej izdelovati v Angliji.

Pri sedanji angleški državni razstavi v Wembleyju je razstavljena najmanjša ura na svetu, ki ni prav nič debelejša od stare avstrijske srebrne krone. Vrednost te ure se cení po naši vrednosti na pol milijona dinarjev.

«DREVESNI KONJ».

Slika nam predstavlja žensko, ki jezdi «drevesnega konja». Na otoku Hawaii so blizu ognjenika Kilanea gozdovi, v katerih ra-

pretehtal in skrbno zabeležil. Drugo jutro se je odpravil na Prelesje.

* * *

Kakih šest ur od glavnega mesta je na prijazni višini rjavelo zidovje — preleški grad. Tu je živel graščak Julijan Valaron, čigar življenje je ugasnilo pod nožem morilca v krémi ob vznožju tega griča. Njegovi davni predniki so bili imenitni in bogati ljudje, kar spričujeta notranjost in zunanost nekdanjega znamenitega, a sedaj zanemarjenega poslopja.

Grad na Prelesju obdaja debelo, še vedno dobro ohranjeno obzidje; široka železna vrata vodijo na prostorno dvorišče, kjer se nahaja glavni vhod v dvonadstropno graščino. Košati hrasti, smreke in vitke jelke zakrivajo to zidovje dolincem, ki še niso pozabili dogodkov, dogajajočih se na tej višini. Stari možje še vedno z grozo kažejo na ravninico pred gradom, kjer so nekdanj obešali uporne tlačane. Neki graščak iz tiste dobe se še danes vozi na ognjenem vozu okrog graščine, po gozdu pa hodi črna gospa — žena nekdanjega tirana, sokriva trpičenja in zatiranja svojih podložnikov.

Nekako pred poldnem je dr. Jerko dospel na Prelesje. Skrival se je po temnem gozdu in šele, ko se je nekoliko zmračilo, je stopil pred obzidje, potegnil je vrstico, visečo nad vhodom, nakar se

je znotraj na dvorišču oglasil zvonec z močnim, tenkim glasom.

«Kdo je?» se je zadril oskrbnik. «Mračí se, zvečer ne odpiram.»

«Odprite!» je zdravnik odločno zahteval.

«Kdo ste? Kaj želite?» Srd in nevolja sta govorila iz vprašanja osornega oskrbnika.

«Prihajam od gospe Amalije, ki namerava prezidati to graščino; poverjeno mi je, napraviti načrt. Tukaj je pooblastilo.»

Oskrbnik je odprl, a le toliko, da je mogel stopiti pred zdravnika, ki se mu je predstavil kot zidarski umetnik. Pazno je prečital njegovo dovoljenje ter je naježil rjave obrvi.

«Vstopa vam ne dovolim. Pooblastilo je lahko ponarejeno.»

«Pa ni! Ali ne poznate pisave? Čigav je podpis? In vi mi branite v graščino? Čakajte, nosili boste neprijetne posledice.»

«Pazite, da jih ne boste nosili vi samil! Jaz sem Tacelj, varuh te graščine; za svoja dejanja sem odgovoren najprej svoji vesti in potem šele gospe Amaliji.» Debele oči so mu vzplamtele po teh besedah; jezno je zaloputnil vrata ter jih je zaklenil za sabo.

«Pomislite, pred kom zapirate, pol ure imate odloga.» Zdravnik se je od-

stejo najzverženejša drevesa na svetu. Ta drevesa izgledajo včasih od daleč kot čreda vsakovrstnih živali. Drevo na naši sliki je podobno konju.

ZGODOVINA BOMB.

V svetovni vojni so se vojskujoče se države uporabljale v velikih množinah ročne bombe. Ta vrsta orožja pa ni morda izum novejšje dobe. Od postanka granat pa do danes so pretekla že cela štiri stoletja, tekem katerih so se bombe izpopolnjevale, dokler niso končno postale strašno morilno in razdiralno bojno sredstvo.

Bombe so se prvič uporabljale leta 1536. pri obleganju neke francoske trdnjave. Vo-

jaki takrat še niso bili dobro izurjeni v metanju in posledica tega je bila, da so bombe često eksplodirale že v rokah vojakov. Zato bombe prav do leta 1667. niso imele pravega pomena. Šele francoski kralj Ludovik XIV. je hotel vojake dobro izuriti v metanju bomb. Pri vsaki četi vojakov je ustanovil skupino štirih metalcev bomb, katerim je bila radi nevarnega položaja priznana oficirska plača. Ti vojaki so se najprej sami dobro izurili, nato pa učili in vežbali še druge tovariše. Trudapolno delo je imelo mnogo uspeha.

Veliki kralj je takrat zbral vse izurjene metalce bomb in ustanovil prvi polk, ki je nosil tudi naslov «polk metalcev bomb». Bil je to sploh prvi vojaški polk metalcev bomb v zgodovini. Izurjenost teh vojakov je bila tako velika, da so na bojnem polju zelo često odločilno vplivali na izid bitke.

AMERIŠKE ŠALE.

V Zedinjenih državah Severne Amerike se bodo po novem letu vršile volitve državnega predsednika, še prej pa volitve tako zvanih elektorjev, ker le ti sami izvolijo predsednika.

Najresnejša kandidata za državno predsedništvo sta republikanski in demokratski, kateri stranki sta v Zedinjenih državah najmočnejši in si prilično enaki. Toda vsaka stranka ima po več kandidatov, katerih enega je treba končno določiti, da bo nastopil ob volitvah. Zato se tam vrše pred vsakimi predsedniškimi volitvami borbe ne samo med strankami, temveč tudi v stranki sami, kdo bo nominiran za končnega kandidata. Nedavno je imela v Clevelandu republikanska stranka tako zvani nacionalni konvent, ki je postavil predsedniškega kandidata. Reklama, ki se dela za posamezne kandidate, je včasih silno smešna — vsaj za naš okus, ki smo navajeni bolj prekelj in polen.

Naša slika nam predstavlja ameriško šalo o slonu, ki se je pripeljal v Cleveland in vzklil: «Aha, to je Cleveland, mesto republikanskega konventa!»

× 130letni divjak na angleški državni razstavi v Wembleyu. Po poročilih angleških listov se pripravlja na razstavi v Wembleyu velika senzacija. Iz južne Afrike bo pripeljan na razstavo poldivji človek, ki ima že nad 130 let in ki ima baje na sebi značilne pojave iz dobe prehoda od opice na človeka. Koža na licu je tako nagubana, da divjak že ne izgleda več človeško in je že bolj podoben opici.

× Ogromna kača na ulici. V ameriškem mestu Čikagu je ušla iz nekega cirkusa ogromna več metrov dolga kača «boa», ki so jo morali potem loviti stražniki in gasilci.

stranil od obzidja ter je zavel proti gozdu.

Tacelj je pristavil lestvo, da vidi, kam je izginil nasilnik. — «Kaj neki hoče?» je premišljal na zidu. «Morda pa sluti — ne, ne, to ni mogoče. In vendar, kdo ga pozna...»

Urno se je spustil z lestve ter je tekkel v sobo k prijatelju, ki ga je čakal za mizo, obloženo z jedili in s pijačo.

Izid njunega kratkega razgovora je bil, da je Tacelj čez nekaj časa odprl vhod na dvorišče; prižgal je svetiljko nad vrati ter je sedel zunaj na klop.

Zdravnik je medtem obhodil obzidje, opazovaje, kje bi se dalo preplezati. Toda stikal je zaman. Točno čez pol ure je stal zopet pred glavnim vhodom, kot je bil napovedal.

«Torej ste res spet tukaj!» ga je oskrbnik nagovoril prijazno, kot ni bila njegova navada. «Ponoči menda vendar ne boste delali načrtov?»

«Naročeno mi je prenoviti grobnico, ki jo moram ogledati ter izdelati načrt. Tam pa je tema tudi podnevu ter bom moral delati pri luči, zato mi je vseeno, naj je noč ali dan.»

«V grobnico hočete?» je oskrbnika natihem zaskrbelo. «No, rad vam izpolnim željo; toda sami pojdete tja — najprej vam povem, da ni moja navada, ponoči obiskovati mrličev.»

«Dobro! Če se bojite, pojdem sam. Dajte mi ključ in pokažite mi vrata — svetiljko nosim s seboj.»

«Prav, prav! Pohvaliti moram vašo previdnost. Torej na delo, gospod stavbinski umetnik, ter obilo uspeha!» To izrekši mu je izročil ključ od grobnice ter mu je namignil, da naj gre za njim.

Hodila sta po dolgem, ozkem hodniku; končno sta dospela pred široka železna vrata. «Tukaj, gospod umetnik!» je menil Tacelj in mu pokazal vhod v grobnico, nakar je urno krenil nazaj.

Zdravnik je napravil luč, odklenil je vrata ter je stopal po kamenitih stopnicah navzdol v neprezračeni prostor, kjer se je nahajalo grajsko pokopališče. Mrzel duh po plesnobi mu je udaril v obraz. Svetloba njegove luči je padala na vlažne zidove, iz katerih so zevale ozke odprtine — grobovi pokojnih grajskih prebivalcev.

Ni še došel do konca grobnice, ko se je zunaj pred vrati pojavil glasen ropot. Razločil je hitre korake. Votlo so zabobnela železna vrata, ključ je zaškrtal in zapahi so zaškrtali in dr. Jerko je postal jetnik, pripuščen grozoviti usodi.

VII.

Vratarica Pavla je nadaljevala svoje vražje delo. Mnogo noči je prečula na

mračnem hodniku pred sobo bolnice, toda minevali so dnevi in majorka Purman še vedno ni dobila zanesljivih poročil. Obema je bila gospa Justina živa ovira, ker ni trpela pri bolnici tuje osebe.

Kar se Pavli ni posrečilo pri gospe Amaliji, je hotela doseči pri njeni hčeri Ljudmili, katero je nesrečni sestanek na vrtni veselici položil na bolniško posteljo. Lovila ter izpraševala je njeno sobarico, ki pa ni hotela ničesar vedeti; videla je prihajati stotnika Milana, čigar obisk je bil vselej odklonjen z utemeljitvijo, da gospodična potrebuje samote in miru. Celu zdravnika se je branila, trdeč, da ji ni treba zdravniške pomoči.

Glavar Kočnik je stal ob njeni postelji ter jo je sočutno opazoval. Kaj jo je neki doletelo tako nenadoma v družbi odlične gospode, na kraju raznovrstne zabave? Razmišljal je in ugibal, toda pravega vzroka ni mogel pogoditi.

Potrj je zapustil njeno sobo ter se je podal k svoji bolni soprogi. Slonela je na postelji shujšana in blede; šele dva dni je trajala njena bolezen in že je bila podobna bolj sencu kot človeku.

«Zdravnik je ukazal mir, gospod Kočnik,» mu je šepetala Justina. «Naročil je, da naj izpolnimo bolnici slednjo željo.»

(Dalje prihodnjič.)

Stotine avtomobilistov in potnikov je stalo v širnem krogu ter nervozno opazovalo zadnji del ogromne kače, s katerim so bili policaji in gasilci zaposleni. Kača je namreč zlezla v kanal, tako da je samo njen rep moel ven. Na rep pa so policaji pričvrstili močno vrvi, v zanjko vrvi so vtaknili policijsko krepelce, nakar so z združenimi močmi potegnili. Boa je bila kmalu na prostem ter je precej grajajoče gledala svoj rep. Odpejli so jo na bližnjo policijsko postajo, ker je obdolžena, da je zavirala promet. Lastnik bo moral plačati kazen za no, nakar jo bo zopet lahko odvedel, toda na prosto je ne bo smel več puščati.

× **Grozdje kot krma.** V Južni Afriki imajo toliko grozdja in rozin, da ne vedo kam z njimi. Sklenili so jih posušiti in z njimi krmiti živino. Za južnoafriške kraje je posušeno grozdje letos najcenejša krma.

× **Dvorana za negovanje lepote pred 3000 leti.** Najnovejša izkopavanja starinoslovcev v Tunisu (Severna Afrika) v bližini ruševin, kjer se je nekoč dvigala ponosna Kartagina, so imela mnogo uspeha. Najnovejša odkritja prikazujejo v najboljši luči kulturo tega bogatega trgovskega mesta. Odkopali so okoli sedem velikih stavb, ki so bile zgrajene več stoletij pred Kristusovim rojstvom. Nekatere stavbe so bile silno visoke in deloma zgrajene iz posebne vrste betona. To staro mesto je bilo zasuto s peskom in se je radi tega prilično dobro ohranilo. V stanovanjih so našli razne zanimivosti. Posebno pozornost pa je vzbudila neka velika dvorana, ki je služila za negovanje lepote. V njej so našli veliko posodo z oljkinim oljem, s katerim so si dame mazale las in kožo. Našli so tudi razne barve, ki so jih dame uporabljale za barvanje las, in praške, ki so služile za puder. Začudenje je vzbudila skodelica, v kateri so se nahajale zelo zlahkne dišave. Zenske so bile pač vedno iste!

× **5000 vedeževalk v Parizu.** Povojno razpoloženje je v Parizu znatno pomnožilo število vedeževalk. Francoski listi pišejo, da jih je tam okoli 5000. Število onih, ki si dajo od njih prerokovati, pa je naravno še mnogo večje. Da si vedeževalke s svojim prerokovanjem služijo obilo novca, priča zlasti dejstvo, da imajo celo posebne strežaje, ki sprejemajo goste. — Obiski pri vedeževalkah se vrše redno vsak dan med 10. in 16. uro. Svojim klientom prerokujejo vedeževalke po zraču, po pepelu, po kockah itd. Tudi po zvezdah in drugih naravnih pojavih oznanjujejo bodočnost. Poleg prerokovanja pa igrajo te vedeževalke tudi vlogo spovednika. Svojim klientom dajejo pokoro in jim odpuščajo grehe. Tešijo žalostne in nesrečne ter jim dajejo upanje v boljše bodočnost. Posebno prijazne in vljudne so vedeževalke napram bogatinom, o katerih vedo, da ne štedijo z denarjem. Spričo toliko lahkovernih ljudi živijo pariške vedeževalke zelo udobno in prijetno življenje.

× **Koliko časa vzdržiš brez jedi.** Zdravniki in kemiki se že dolgo pečajo s problemom, ki v vsakdanjem življenju ne igra baš majhne vloge. Gre za to, koliko časa so živa bitja lahko brez hrane. Razni poizkusi so privedli do nastopnih rezultatov: Pes vzdrži 30 do 60 dni. Isto in še daljšo dobo vzdrži človek. Leta 1831. je umrl v Franciji morilec Granier po 65 dneh gladovanja. Leta 1880. je Amerikanec dr. Tanner stradal v Newyorku pod najstrožjim nadzorstvom 40 dni in se je potem po kratkem času zopet

popolnoma opomogel. Italijan Succi ni 30 dni parv ničesar jedel, Italijan Morlatti v Parizu pa 50 dni. Zupan nekega irskega mesta pa je umrl šele po 73 dneh gladovanja, a so mu vlivali v usta juho, kadar se ni zavedal. Sesavci umro navadno takrat, ko izgube 40 odstotkov svoje teže. Do lakotne smrti pa izgube 80 odstotkov masti. Splošno se lahko reče, da človek brez resnih posledic lahko strada 30 dni.

× **Sanje.** Ljudski pregovor pravi, da prihajajo sanje iz želodca. Ta pregovor je utemeljen v toliko, da igra hrana pri vzbujanju sanj res prav veliko vloge. Toda hrana kot taka ni edini povod sanj, temveč le težka prebava vpliva na duševno razpoloženje budnega človeka in vzbuja v spanju neprijetne občutke. S sanjami, ki jih povzročata želodec, se peča neki angleški zdravnik, ki je prišel do zanimivih zaključkov. Zdravnik naglašja, da vplivajo na sanje vse telesne neprijetnosti, tako mraz, vročina, glad, prenasičenost in slaba prebava. Glavni povzročevalec neprijetnih in težkih sanj so jedila, ki ne pri-

jajo želodcu. — Ljudje, ki trpe na mučnih sanjah, naj bodo torej previdni pri izbiri jedi, posebno še pri večerji.

× **Na Madžarskem obsojajo ljudi, ki pišejo o Habsburžanih.** Nedavno je državno pravdnštvo v Budimpešti dvignilo obtožbo proti zgodovinarju dr. Kacsmanyju, ki je napisal obširno delo o razpadu avstro-ogrške monarhije, češ, da se pisec v svoji knjigi nedostojno izraža o bivši habsburški dinastiji. Pri sodni razpravi se je pisec branil, češ, da je napisal samo golo resnico, ter se je zgražal zlasti nad dejstvom, da madžarske oblasti branijo dinastijo, ki sploh več ne obstoja. Pisec je med drugim tudi omenil, da je pri svoji kritiki o delovanju habsburške dinastije bil naravnost blag in da je tudi spoštoval spomin umrlih ljudi. Vsa ta razlaganja obtoženca niso prav nič pomagala. Tudi njegov branitelj s svojim sijajnim govorom ni uspel. Dr. Kacsmany je bil radi razžaljenja habsburške dinastije obsojen na denarno kazen 200.000 madžarskih kron in na povračilo pravnih stroškov.

Za naše žene in dekleta

NAMEN OBLEKE.

Zdravo telo mora imeti 36,5 do 37 stopinj Celzija toplote. Ako je manj, človek peša, ako je toplota 37 stopinj, pomeni to groznico in obolenost.

Bolezen s toploto pod navadno mero je redkejša, prevelika vročina je pa jako pogosta. Ko bi bila toplota telesa enaka toploti zraka okoli nas, bi bilo to najboljše za naše telo. Tudi zunanja temperatura je jako spremenljiva. Proti njenim spremembam se kolikor toliko že sami zavarujemo.

Pozimi, ko je ozračje stalno mrzlo, čutimo večji glad, kar je čisto umevno. Čim več je treba toplote, tem več je treba snovi, iz katerih nastaja. To pa še ne zadostuje. Človek si mora greti svoje stanovanje in se dobro oblačiti, da se zavaruje pred mrazom in pred vročino. Obleka mora biti seveda razumno prirejena, da doseže svoj namen. Obleka je slab prevodnik toplote. Ona je nekaka stena, ki zabranjuje, da gorkota prehitro ne prehaja iz telesa v ozračje in nasprotno.

Vsaka obleka seveda nima istih lastnosti. Te so odvisne od kakovosti blaga in od njegove barve. Vsakdo dobro ve, da je volnena obleka toplejša od platnene in da črna barva vsrkava več toplote kot bela in jo tudi bolj nerada oddaja, da torej kaže nositi v mrazu bolj temno, v vročini bolj svetlo obleko.

Glede gostote je pa marsikdo v zmoti, ker misli, da je obleka toplejša, ako je iz goste in debele tkanine. Da to ni res, je razvidno iz nastopnega razloga: Zrak je tudi slab prevodnik toplote, celo slabši kakor obleka. Pri redki tkanini izpolni zrak luknjice ter zabrani naglo izpremembo temperature od znotraj na zunaj in narobe.

Obleka pa tudi ne sme biti pretesna in preozka. Ako ni med obleko in med životom nekaj praznega prostora, primanjkuje zraka, ki je slab prevodnik, in zato prideta mraz in vročina skozi obleko neposredno do kože. Dokaz za to nam je ozka obutev. Ker zrak nima nikakega prostora med čevljem in med nogo, zato hitro ozebemo ali pa se prehladimo v noge. Pri ohlapni obutvi se kaj takega ne bo zgodilo. Med nogo in med obuvalom je zračna plast, ki

najbolj zabranjuje toploti odhod in nam prej ohrani noge tople. Zato je pametneje da pozimi oblečemo rajši več tanjših oblačil nego eno samo debelo obleko. Splošno pa velja pravilo: Obleka je tem toplejša, čim bolj je naravna. Različno barvanje, strojenje in likanje zoži luknjice, zaradi česar izgubi obleka na svoji toplotni vrednosti. Iz enakih ozirrov je obleki škodljiv prah in sploh vsaka nesnaga.

Obleka ima tudi to nalogo, da vsrkava pot, ki v večji ali manjši množini prihaja iz znojnic. Za tak posel ima zopet prednost kosmato, redko, nitkasto oblačilo, ki vsrkava telesne izločine kakor goba in jih sproti oddaja zraku. Trdo tkano, uglajeno perilo jako nerado vsrkava kožni pot in ga jako nerado oddaja. Za izhlapevanje je treba že precejšnje topline, in če je ni od drugod, jo mora dati telo, kar mu je lahko v veliko škodo. Platnena obleka je pač priporočljiva poleti, ko ni toliko nevarnosti za prehlad, a naj ne bo pregosta, ker bi sicer pote zadrževala.

Razen tega nas obleka obvaruje pred dežjem in snegom, a le toliko časa, dokler ni premočena. Trdo tkano in zlikano obleka ne sprejema vode tako hitro kakor redka volnena obleka; toda ko se ta zmoči, ne odda vode zlepa. Človek se radi tega kaj lahko prehladi, ker izhlapevajoča voda odteguje telesno toploto.

ZAČIMBE ALI JEDILNE DIŠAVE.

Začimbe ali jedilne dišave nam dajejo večinoma le rastline. Nekatere začimbe rabimo radi prijetnega duha, druge radi močnega okusa. Oboje vpliva na prebavila, ker jih draži in s tem pospešuje prebavljanje. Jedila postanejo okusnejša, nekaterih brez dišav sploh ne moremo uživati, ker se nam po okusu upirajo.

Ker le ona jedila, katera radi jemo, teknejo in povzročijo uporabo vseh redilnih snovi, zato je potrebno devati v jed začimbe. A treba jih je previno rabiti, ker prevelika množina škoduje zdravju in pokvari jed. Z dodajanjem začimb jed ne sme izgubiti svojega prvotnega okusa, izvzemši jedila, ki naj imajo okus le po začimbni ka-

kor n. pr. peteršiljeva juha. Kadar rabimo jedilne dišave ali začimbe, moramo vpoštevati v prvi vrsti domače, ki so milejše. K domačim dišavam prištevamo med drugim: peteršilj, čebulo, česen, majaron, rožmarin, janež, kumino, gorčico, lovorjeve jagode, papriko. Tuje dišave so: poper, klinčki, muškato cvet in muškato oreh, vanilija, cimet, ingver in drugo. K začimbam lahko prištevamo tudi kis ali jesih, limonov sok, sol in sladkor.

Mnogo je jedil, ki postanejo le potem okusne, ako jim pridamo nekaj kapljic kisa. S pomočjo kisa se hitreje raztopi beljakovina in škrob se izpremeni v sladkor. V večji množini škoduje, ker kri preveč razredči. Enak vpliv na hrano ima limonova kislina, ki se rabi kot pridatek raznim jedilom in posebno tudi pri hrani za bolnike. Limonov sok ne pusti nikdar vreti, okisaj z njim le jedila, ki so že popolnoma gotova, drugače postanejo grenka in neokusna.

VROČE JEDI ŠKODUJEJO ZOBOVJU.

Naše gospodinje in kuharice se drže grde razvade, da postavljajo na mizo vrele jedi, ki se morajo takoj zavžiti. Žal, da se ne pomisli, kako vroča jed škoduje. Prva slaba posledica te grde razvade je tožba o zobnih bolečinah in zgodaj pokvarjenih zobeh z vsemi slabimi posledicami. Cela vrsta zobozdravnikov se živi od tega, ker postavljajo kuharice jedi in pijače skoro vrele na mizo. Še vedno premišlujejo in iščejo vzrokov, zakaj se zobje v gornji čeljusti poprej pokvarijo nego v spodnji. Vzrok je nastopen: Pekoči grizljaj najprej jezik z neznansko hitrostjo premetava in suče sem ter tja, pri tem pa se zadeva in zaletava pekoč jed ob notranjo stran zob v gornji čeljusti. Odtod prihaja, da se zobje gornje čeljusti najprej razpočijo in jamejo drobiti in sicer na notranjih robovih. V te razpoke se zarivajo škodljive tekočine, ki zobe nesmiljeno uničujejo.

Izvor ženskih bolezni. Neki ameriški zdravnik je prišel do zaključka, da je izvor mnogoštevilnih ženskih bolezni eden in isti. Ta zdravnik zatrjuje, da je proučeval ženstvo mnogo let in da je njihovo zdravje odvisno v največji meri od možitve. Zdravnik navaja razne primere, kako so se šibka in bolna dekleta v zakonu povzpela do popolnega zdravja, dočim so starejša neomožena krepka dekleta začela telesno propadati. Možitev je po njegovem mišljenju najboljša popraviljalca ženskega zdravja. Nemara ima mož res prav, kajti po naravi pravilno bi bilo, da se poroči vsaka ženska, kadar je dorasla za možitve.

Malinova marmelada z ribezom. Skuhaj v sopari maline in jih pretlači skozi sito (ali skozi flanelasti prtčič) ali pa jih skuha v koci ter prilij pred kuhanjem vode, da se ne primeje in med kuhanjem dobro mešaj. Kuhaj toliko časa, da so se vse jagode zmeščale. Ravno tako kuhaj ribez posebej in ga pretlači. Mesto da se ukvarjaš s pretlačenjem, je enostavnejše, ako prikuhane jagode vsiplješ v snažno platno in potem obesiš čez noč, spodaj pa postaviš skledo, da se lepo odteče. Ribezov in malinov odcedek zmešaj in stehaj. Kolikor tehta tekočina, toliko teže prideni sladkorja. Nato kuhaj od 15 do 20 minut ter napravi preizkušnjo, ako je že dovolj gost; to storiš tako, da vzameš malo žličko te mešanice in deneš na mrzel krožnik. Ako

se ohlajena strdi, je marmelada skuhana, če pa ostane ohlajena tekoča, potem zopet kuhaj in čez nekaj minut napravi poizkušnjo, če je marmelada že dovolj gosta; to ponavljaš tako dolgo, da dosežeš strjenje. Iz samih malin ne moreš napraviti marmelade, ker se maline nikoli ne strde, zato moraš vzeti ravno toliko ribeza; iz tega boš dobila zelo fino marmelado s plemenitim osvežujočim okusom. — Toplo marmelado vlij v mrzle steklenice s širokim vratom ali pa kozarce in pusti stajati čez noč. Potem vzemi pergamentni papir, ga izreži tako, da gre v steklenico in ga deni na strnjeno marmelado. Nato razstopi parafina in ga nalij za četrt palca na debefo na marmelado, ki je pokrita s pergamentnim papirjem. Ko postane parafin trd, zaveži steklenice s pergamentnim papirjem in jih postavi v klet. To marmelado lahko rabiš pri pecivu, omletih itd.

Golaž s koštrunovim mesom. Razreži 1 kg do 1½ kg koštrunovega plečeta na koščke. Razgrej mast in ko je vroča, deni vanjo dobro žlico na drobno zrezane čebule. Ko je čebula žolta, prideni meso, malo šetrja, lovorjev list, korenino petršilja, korenje, 2 zrna česna, nekoliko stolčene paprike, ali košček cele ostre paprike. K vsemu temu prilij juhe ali vode, pokrij in počasi praži. Kadar se posuši mokrota in meso zmešča, potresi nanj žlico moke, dobro premešaj, zalij z juho in nekoliko okisaj ter nato pusti, da se nekoliko prevre.

Koštrun s stročjim fižolom. Deni v lonec 1 kg do 1½ kg koštrunovega mesa in zalij z vodo, tako da je meso dobro pokrito z vodo. Prideni še žlico soli, šetrja in tri zrna česna. Ko je meso že vrelo nekako eno uro, prideni kakšen kilogram poševno zrezanega stročjega fižola ter pusti vse skupaj naprej vreti. Istočasno pa skuha posebej v slani vodi nekaj krompirja, zrezanega na koščke. Nato vzemi meso iz lonca, ga zreži in deni na krožnik. Krompir odcedi in ga stresi k fižolu in nato naloži fižol in krompir okrog mesa.

Cvetlice v kozarcu osvežiš z aspirinom. Da zabranimo prezgodnjo ovenelost cvetlic v kozarcu ali v vazi, moramo dati v vodo eno tableto aspirina. Aspirin obdrži cvetje sveže več dni, pa tudi že ovenele osveži. Poizkusi so se delali s krizantemami. V eni vazi so bile krizanteme v vodi z aspirinom, v drugi pa v čisti vodi. Cvetlice z aspirinom so ostale sveže tri dni dalje kakor one, ki so bile v sami vodi. V drugem slučaju so dodali cvetlicam, ki so preko noči v pretopli sobi ovenele, tableto aspirina in v dveh urah so bile sveže, kot bi bile ravnokar utrgane. Listje pa je ostalo ovenelo.

Ako hočeš govejo juho prihraniti tudi za drugi dan, ne smeš sedaj poleti dajati vanjo zelenjave, ker se po njej juha skisa.

Solata se ohrani sveža nekaj dni, ako jo deneš v vodo kakor cvetice. V skledo jo nastavi tako, da so v vodi le korenine, listi pa naj bodo v mokrem samo za prst visoko.

Mleko se ne prismoji pri kuhanju, če najprej v posodi zavreš malo vode. Nato odlij vodo in nalij mleko.

Madeže z rjavih čevljev odpraviš brez škode, če zmočiš žgano magnezijo z bencinom ali kristalno vodo in to zmes namažeš madežasta mesta po čevljih. Po nekaj urah odstržeš to zmes s kako pripravo in čevlje očistiš z navadno kremo.

Madeže od sadja z blaga odpraviš najlažje, ako madežasta mesta zmočiš z vodo in držiš nad žveplanim plamenom.

Od vkuhanja malin in drugega sadja rdeče roke očistiš najlažje tako, da držiš mokre roke nad prižgano pravo žveplenko (z žveplom). Koža se tako kmalu ubeli.

Kdor rad čita povesti, naj naroči splošno priljubljene

romane «Jutra».

Do sedaj so izšli sledeči:

FEREAL CUENDAS:

Veliki inkvizitor.

Zgodovinski roman iz dobe španske inkvizicije. Cena Din 30.—, po pošti Din 2.— več.

HARRY SHEFF:

Hči papeža.

Zgodovinski roman, ki popisuje krvoločnost in nenravno življenje papeža Aleksandra VI., njegovega sina Cezarja in hčerke Lukrecije Borgije.

Broširano Din 30.—, vezano Din 36.—, po pošti Din 2.— več.

CLAUDE FARRERE:

Gusarji.

Zgodovinski roman iz življenja morskih roparjev v XVII. stoletju.

Cena Din 20.—, po pošti Din 1.50 več.

FR. HELLER:

Blagajna velikega vojvode.

Roman.

Cena Din 15.—, po pošti Din 1.50 več.

FR. HELLER:

Prigode gospoda Collina.

Šaljiv detektivski roman iz velikega sveta.

Cena Din 10.—, po pošti Din 1.50 več.

Knjige se naročajo pri upravnilstvu

«Jutra»

v Ljubljani, Prešernova ulca 54.

Za smeh in kratek čas

Slabi časi.

Gospodinja (ki je prinesla beraču juho): «Vi ste gotovo videli že lepše čase, kakor je podoba?»

Berač: O, da, milostiva, juhe ne bi prej nikdar jedel.»

Pri mesarju.

Kupec: «Gospod mojster, danes so pa vaše klobase zopet manjše, kakor so bile včeraj.»

Mesar: «Hm, gotovo so od manjše svinje.»

Prijetno darilo.

Posesnik, znan po svoji skoposti, je prišel nekoč k domačemu župniku ter mu povedal, da mu je namenil iz hvalečnosti za darilo pitanega prašička, katerega mu v mraku prinese njegova dekla. Župnik je čaka, toda dekleta z darilom ni bilo.

Teden pozneje sta se srečala kmet in župnik.

«No, kaj je z vašo obljubo?» ga je župnik ustavil.

«Nič ne bo, prečastiti!» mu je odvrnil. «Prašiček je namreč drugi dan ozdravel.»

Kako se je Izak vozil na Dunaj.

Dolga je pot iz Beograda na Dunaj in še draga po vrhu, a naš trgovec Žid Izak Roženkranc je bil skop ter bi se rad peljal zastonj. Sedel je enostavno v vlak in čakal sprevoznika.

«Prosim vozne listke,» je dejal sprevoznik, ko je prispel.

«Nimam,» je menil Izak.

«Kako to?»

«Nimam voznega listka in tudi denarja ne.»

Sprevoznik ni utegnil, se dalje časa baviti z njim. Ko je vlak dospel na postajo, je prijel Zida, mu ne baš prijazno pritisnil čevljev v oni del telesa, na katerem se sedi in katerega smejo izgovoriti samo gospod v spovednici, ter ga vrgel iz kupeja.

Jud je počakal na drug vlak in zopet vstopil. Ponovil se je isti razgovor kot prvič in z enakim izidom: Sprevoznik mu je pritisnil dokaj krepko čevljev v sedalo ter ga pognal iz kupeja.

A našemu Judu ni zmanjkalo poguma. Kljub grenkim brcam je na tak način prevozil že dvajset postaj. Ko je stopil v enaindvajseto, je naletel spet na prvega sprevoznika, ki je ponovil z nesrečnim Izakom isto, kar je storil že prvič. Ko mu je priložil brco, ga je še vprašal:

«Kam, za vraga, pa se hočete peljati?»

«I, no, na Dunaj,» je menil Žid, «toda ne vem, če bom mogel zdržati...»

Pred sodnikom.

Sodnik: «Ali ste poročeni?»

Priča Neža: «Da, dvakrat!»

Sodnik: «Koliko ste stari?»

Neža: «Petindvajset let.»

Sodnik: «Ali tudi dvakrat?»

Zaročenca.

Evlalija: «Včeraj se je moj zaročenec strahovito razjezil. Našel je namreč v moji miznici staro neodprto ljubavno pismo.»

Kunigunda: «No, če pismo ni bilo niti odprto, zakaj se je mogel neki jeziti?»

Evlalija: «O, da, pismo je bilo namreč od njega...»

Starec in mlada žena.

Poročil se je neki starec z zelo mlado devojko. Kratko časa nato je starec zbolel na smrt, pa je rekel ženi:

«Vem, ti si mlada, čim umrem, se boš znova omožila. Toda prosim te, nikar se ne poroči z mojim sosedom, ki je moj veliki sovražnik.»

«O, nikar se ne boj,» je dejala žena, «jaz sem se dogovorila že z nekim drugim.»

Vzrok smrti.

Mlekarica: «Kaj pa ste danes tako žalostni?»

Kuharica: «Umrta je teta od gospodinje.»

Mlekarica: «Kaj pa ji je bilo.»

Kuharica: «Ah, pila je vaše mleko in je dobila vodeniko...»

Tudi za nekaj sposobna.

Mati Uršula razlaga svoji prijateljici: «Ah, moje tri hčerke so vse na dobrem. Neža je v trgovini, Spela se uči za šiviljo, Genovefo, ki ni za nobeno rabo, bomo pa poročili.»

Iz gostilne.

Gost: «Kje je moja telečja glava?»

Natakar: «Jaz sem mislil, da jo že imate...»

Zaletel se je.

Gost: «Čujte, natakar, jaz sem jedel že boljše telečjo pečenko, nego je ta.»

Natakar: «Toda pri nas gotovo ne!»

V razburjenosti.

Gašper: «Ti Ožbovt, si domišljuješ, da si več kakor jaz? O ne, ti si prav to, kakor sem jaz, ti osel!»

On se drži.

Šef: «Kolikokrat naj vam še rečem, da pri delu ne smete pušiti.»

Pisar: «Saj ne! Kadarkoli si zapalim cigareto, preneham delati.»

Skopuh.

Skopuh (sedi opoidne v gostilni): «Natakar, koliko stane obed?»

Natakar: «20 dinarjev.»

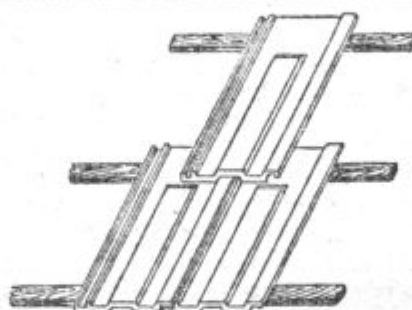
Skopuh: «A večerja?»

Natakar: «10 dinarjev.»

Skopuh: «Prinesite mi torej večerjo!»

ILIRSKA POSOJILNICA

LJUBLJANA, Kralja Petra trg št. 8/I,
sprejema hranilne vloge po 8 %
Večje in stalne vloge do 12 %.

Miklošičeva c. 13

Najcenejše strešno kritje!

Združene opekarne, d. d. v Ljubljani

prej VIDIC-KNEZ, tovarne na Viču in Brdu

nudijo v poljubni množini, takoj dobavno, najboljše preizkušene modele strešnikov, z eno ali dvema zareza, kakor tudi bobrovec (biber) in

zidno opeko.

Na željo se pošljeta takoj popis in ponudba!

Od slej se

razlikuje izvrstni, iz davna preizkušeni »Pravi : FRANCKOV : kavni pridatek« od ponarejenih proizvodov tudi že na zunanji strani, rjavomodro-beli etiketi. — Na tej se posebno iztičejo karakteristični znaki razlikovanja, ki so: imo »Franck« in »kavni mlinček«.

»Pravi : FRANCK : z mlinčkom« zahvaljuje svojo splošno priljubljenost izvrstnemu aromu in prijetnemu okusu ter svoji izdatnosti in tečnosti.

Popolnoma varno naložite denar v

LJUBLJANSKO POSOJILNICO

R. Z.
Z O. Z.

ki posluje v novopreurejenih prostorih

Mestni trg št. 6 — V LJUBLJANI — Mestni trg št. 6

Hranilne vloge in vloge na tekoči račun obrestuje po 8 % do 10 % ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Večje vloge z odpovednim rokom obrestuje tudi više po dogovoru

!!! Posojila daje le proti popolni varnosti proti vknjižbi na hiše in posestva ter proti poroštvu. Daje tudi trgovske kredite ter sprejema cesije in inkaso faktur. !!!

46